

**Oratio M. Antonii Arnaldi, advocati in Parlamento Parisiensi ...,
pro universitate Parisiensi actrice contra Jesuitas reos, habita
III & III Idus Julias MDXCIV**

<https://hdl.handle.net/1874/9409>

6

O R A T I O
M. ANTONII ARNALDI,
ADVOCATI IN PARLAMENTO
Parisiensi, & antea Consiliari ac Procuratoris
generalis defunctæ Reginæ
matris Regum:

Pro Vniversitate Parisiensi actrice,
Contra Iesuitas reos.

Habita IIII. & III. Idus Julias clō. Is. xciv.

Nunc primùm Latina facta, & missa
Ad Senatum Populumque Vilnensem.

LVGDVNI BATAVORVM,
Ex officina Ioannis Paetsij, & Ludovici Elzevirij.
ANNO clō. Is. xciv.

Extractum Privilegii.

Permisſum eſt Mamerto Patifſoni Typographo Regis, imprimere & vendere orationem Magiſtri Antonii Arnaldi Advocati in Parlamento, pro Academia Pariſienſi aëtrice contra Ieſuitas reos: cum interdicitis ad omnes Typographos & Librarios datis, ne imprimant aut vendant exemplaria, niſi quæ dictus Patifſonius impreſſerit ad tempus uſque ſexennii, ſub pœna confiscationis, & mulctæ. Datum Lutetiæ 13. Auguſti 1594. Signatum, per Conſilium, Goguier.

3

SENATVI POPVLOQVE VILNENSI,
in magno Ducatu Lituania, S. P.

Non omnes auctoritati cedunt, quia certam auctoritatem iustamque non vident satis: Non omnes rationi, quia multis tenebris foris, intus difficultatibus impedita. Exemplis vel pueri doceri possunt. Quapropter exempla rerum in publico exstare necesse est, ut in ea quae sunt opus omnes facilius integroque animo consentiant. Si quod autem exemplorum theatrum est hac memoria nostra, ante omnia scitis, viri Amplissimi, id esse Galliam: cuius regnum florentissimum antea, nunc suis prope viribus & alienis artibus attritum est. Artes autem foris tamquam in plantariis obscuris gignuntur: quae, si mala sunt, in alienum agrum facile importantur, educanturque maximo recipientium malo. Tum si artifices accedunt ad transplantandum commodi, & ad culturam pervigiles, luxuriantur artes illae & silvescunt adeo, ut nativa semina profocentur. Hoc Gallia, proh dolor, jamdiu experta est: & propterea hoc ipso anno de novis hospitibus & inquilinis suis, quos Iesuitas vocat, in summa regni illius Curia graves exposuit querimonias, quae auctoritate publica in lucem fuerunt his paucis diebus editae. Res est gesta in foro Europae celeberrimo, Parisiensi Curia. ibi oratio edita: ibi privilegium datum: quorum hic exempla fide optima curavimus exarari. Hoc exemplum in omnes gentes disseminari interest Reipub. Christianae, ut omnes videant quibus hospitibus utantur domi. Quum autem hospites ejusmodi nuper in Rempub. vestram audivi ingressos esse: hoc exemplum recens cum pro meo in omnes studio, in oculos omnium proferendum duxi; tum vestro amplissimo nomini, pro meo in vos officio inscribendum. Rogo quicquid est a me officii, id accipiat in bonam partem: quicquid exempli atque documenti, id in rem vestram usumque veritatis salutarem. Ita vos Deus amet, amplissimi viri, & sit propitius ad salutem vestram ac utilitatem omnium.

Lugduno Batavorum, Nonis Novembribus, cIo. Io. xci v.

ARGVMENTVM.

VVM adversus actiones Parisiensis Universitatis quam-
 plurimas Iesuita sese per diu eorum presidio defendissent,
 quibus erat usui opera ipsorum, ut immancis & exitabi-
 les suos conatus perficerent: tandem celebri vallorum do-
 liarium die, sine Regis fugiu (id enim dici funesto nomen est
 inditum) id illi assequuti sunt, ut imperium Lutetia fu-
 renter exercerent, & in praeceptis quibusque Regni civitatibus seditionis
 incendium excitarent, concionibus suis ac confessionibus memoriam defun-
 cti Regis proscindentes, & Majestatem Regis regnantis in hoc tempore,
 quam omnibus modis quos excogitari pote est, leserunt atrocissime. postre-
 mo autem ut facinora sua impietatis amplius cumularent, dederunt illi
 operam ut per quendam Barrerium, qui Meloduni supplicio ultimo affe-
 ctus est, Rex trucidaretur: sic enim ficarius ille in morte confessus est. hac
 res in causa fuit, cur primum consilium ab Universitate Parisiensi captum,
 ex quo urbs in potestatem Regis reversa est, fuit huiusmodi, ut Iesuitas ex
 egno Galliae exterminari postularent: atque in eam sententiam libellus
 supplex fuit suprema Curia Parlamenti adversus illos oblatus. Quum
 autem illius Curia per dies aliquot auctoritate homines isti neglexissent,
 tandem Aresto compulsi vel Senatusconsulto faelo ante diem Jovis septi-
 mum Julii, anno 1594. quo placuit damnari Iesuitas eremodicii seu deser-
 ti vadimonio, die Lune proxime sequente, in auditorio publico, sine dila-
 tione ulla, nisi comparerent, fecerunt ut ad diem illum, antequam audirentur
 cause, Advocatus ipsorum in magnam cameram, quam vocant, in-
 tromitteretur. Hic exposuit Curia, ad defensionem cause Iesuitarum, qui
 patrocinium ipsius desideraverant, cogi se res quamplurimas efferre pa-
 lam iis molestas futuras, qui partibus Regis sese adjunxerant, & servos
 Majestatis illius se profitebantur, ac propterea petere se, ut hac causa in se-
 creto agatur, ostius camera (ut loquuntur) clausis. Atque hac quidem ars
 Iesuitarum fuit, ut impedirent ne miser populus (quem hactenus carmini-
 bus suis vocibusque fascinarunt) fraudes ipsorum manifesto cognosceret,
 conatusque perniciosissimos de Europa tota sub jugum mittenda Hispa-
 nia: quae ars ex improvise exercita illis tam cessit commode, ut causam
 hanc agi in secreto Curiae placuerit. D. Antonius Arnaldus, pro Univer-
 sitate dixit. D. Ludovicus Dollaus, pro Curionibus Ecclesiae Parisiensis
 Universitati junctis. D. Claudius Duretus pro Iesuitis. D. Jacobus Am-
 basianus, Medicus Regius, Rector Universitatis, oratione Latina contra
 Iesuitas habuit. D. Seguerius pro Generali Regis Procuratore peroravit.

ORA-

5

ORATIO
D. ANTONII ARNALDI,
ADVOCATI IN CVRIA

Parlamenti pro Vniverſitate
Parifienſi agente

CONTRA

Ieſuitas reos ad 12. & 13. Iulii. 1594.

MPLISSIMI viri, Domini Conſultiffimi, in actionem inſtitutæ hujus cauſæ ſumus ingreſſuri, proteſtatione planè contraria illi quam adverſariis noſtris viſum eſt adhibere. Nam pro eo quod heſterno die expoſuerunt paſſim, nos clauſis oſtiis in ſecreto propterea hanc cauſam acturos eſſe, quòd ſe denunciaverint multa contra certos homines dicturos eſſe, qui ad obſequium Regis reverſi ſunt, & qui diebus ſingulis vitam ſuam periculis belli pro ſervitio ejus non dubitant exponere: Nos contra hoc loco proteſtamur, nemini aut verbo aut conſilio futuram offenſioni hanc orationem noſtram, qui non ſit adhuc hodierno die Hiſpanus verus & Hiſpanicarum partium ſtudioſus.

Hujus differentia, quæ inter has duas Proteſtationes intervenit, ratio eſt evidentiffima. Nullum enim officium Regi Hiſpaniæ Domino ſuo gratius facere Ieſuitæ poſſunt, quam ſi eos hoc loco infamaverint, per quos graviffimè fuit irritatus: præſertim quòd civitates potentiffimas & momenti maximi, repoſuerint in manus illius, qui maximus eſt ipſius hoſtis, & à quo plus ſibi imminere ſentit periculi. Ex contrario autem Parifienſis Vniverſitas, filia primogenita

Regis (cujus ago causam in hoc tempore) non potest ullum gratius præstare officiũ majestati ejus, quam ut religiosè legem seruet *αμνησίας*, cui debemus omnes tranquillitatem præsentem & futuram nostram.

Memini apud auctores me aliquando legere, quo tempore tessera ad pugnam Pharsalicam fuit utrimque data, & turbæ crepuerunt, viros aliquot bonos profectos Roma, & Græcos alios ibidem agentes, licet extra belli aleam positos, dum omnia tam prope à periculo abesse viderent, cum animis suis expendisse in quas angustias Romani illius Imperii vires adductæ essent. Etenim arma erant utrimque eadem, acies eodem modo dispositæ, signa communia & planè paria, fortissimi quique viri, ac velut flos delibatus ejusdem civitatis cõcurrentis, magna denique potentia, quæ seibat perditum, & insigne sui ipsius exemplum statuēbat; ex quo intelligamus quantopere natura hominis cæca & furiosa sit, omnisque rationis expers, quum primùm sese ab ulla violenta perturbatione siverit abripi. Nam profectò si omnia à se parta Romani regere & moderari arbitrato suo voluissent, jam tum maxima optimaque terræ & maris pars in potestatem ipsorũ devenerat, cui jus dicerent ex animi sui sententia.

In eundem modũ quisquis res nostræ Galliæ pervidens consideraverit ad quantam rerum amplitudinem, fœlicitatem, gloriam, opes atque potentiam, corona Galliæ jam erecta esset, nisi bella nostra plus quam civilia impedissent, & tot florentes strenuos, fortesque viros (qui adhuc in vivis superessent, absque nostris motibus fuisset) plus satis suppeditaturos fuisse virium, quibus impetum in veterem illum inimicum nostrũ Madritum usque faceremus, deliciarumque & equis ipsius leges ferremus ipsi arbitrato nostro, præsertim freti auspiciis Magni illius Præstantisque Imperatoris exercitus, cui Navarrica sua ditio, & Tarraconensis, & Lusitanica projectis ulnis videntur sese committere, ut ab horrenda

7

renda ista tyrannide Castiliana liberentur: Quisquis ad hæc, inquam, animum adverterit, non poterit sane, quin iustissima ira summaque indignatione rapiatur adversus eos, qui in numerum nostrum submissi sunt, ut magnum illud incendiū excitarent, indefinenterque foverent, quo hæc Monarchia antè florentissima, jam fermè consumpta est.

Hos autem homines Iesuitas esse, mortalium nemo dubitaturus est, si duo genera exceperis: quorū hi usque adeò sunt à natura timidi, ut se adhuc putent versari in manibus sedecim-virorum, id est, prædonum Hispaniensium, & Iesuitarum qui istis fuerunt à consiliis: Illi verò ad fraternitatem & cœtum ipsorum pertinent, qui periculosissimis quibusque votis sese damnaverunt, rationesque ineunt quotidie clanculū, quibus urbes iustæ in partes ipsorum transeant, fiantque Iesuiticæ.

Verūm homines isti non aliter quàm voce submissa & muto quodam murmure musitant. Ab alteris autem partibus maximus & universalis consensus bonorum omnium animadvertitur, cū eorum qui ex hac urbe æstu bellorum durante prodierunt, tum eorum qui permanserunt & tanto studio ac contentione animi portas Regiæ Metropoleos patefecerunt Regi suo (*nos enim omnes eadem metuere, eadem cupere, eadem odisse nunc oportet*) tantum, inquam, studium omnium animarum, quæ quidem verè sunt Francicæ, animadvertitur: quæ verè exoptant hujus regni amplitudinem atque incrementum: quæ jam fretæ indubitata fiducia vestræ justitiæ studiique vestri ad servitium Regiæ Majestatis, propulsant omnes istos occifores Regum, istos confessores, & auctores hortatoresque parricidiorum ejusmodi: & quidem propulsant longè extra Galliam totamque ditionem parentem floribus lili, qui flores hostes sunt juratissimi portentorū istorum, per quæ filiorum ipsius charissimorum unus jam fuit dereptus, & parum absuit quin funestum eundem nuncium

de Re-

de Rege præfente acceperit (quem illi jamque cum animis suis, ope, cōfilio, & studio feiventiffimo trucidarūt) eademque die in terram plane affixerint, & in partes innumerabiles totam comminuerint laudatam illam columnam, qua hoc fceptrum niritur tot annos ab iſtis agitatam & concuſſum, proh dolor, ante oculos prudentium virorū omnium: qui in ampliffimo hoc Gallix oraculo, prædixerunt non clauſis (ut nunc) oſtiis, ſed patentibus & apertis planè, & circumſtante celeberrima corona populi, non abſimili ab ea quæ illic obſervat in aula maxima & huc intromitti cupit: prædixerunt, inquam, nō ambiguè, atque generatim, *ἐν λόγῳ*, ut ajunt; ſed perſpicuè & circumſtantiis omnibus, quas vidimus omnes, adhibitis, prænunciantes miſerias, quas experti ſumus, procellaſq; graviffimas, quæ nos uno digitulo (quod vulgo dici ſolet) in certiffimam ruinam fuiſſent impulſuræ. Sed, eheu, vaticinia illorum, effata, monita, proteſtationeſque tam fuerunt inutiles, quàm ex veritate ſunt: veræ profectò Caſſandra,

Ora, Dei juffu, non unquam credita Tenuris.

Cur autem? quid cauſæ fuit, quòd iſto veterno oppreſſi ſumus, & malis tam bene ſagaciterque præviſis nō eſt medicina facta? Certè evidentiffima eſt mali iſtius cauſa: illapſum erat in crumenas gratioſorum multorū iſtud aurum Hiſpanix, qui bellicas iſtas tubas ſuſtentaverunt cōtinenter atque evexerunt; iſtas ſeditionis faces, ventos iſtos procellociſſimos, qui omnem operam adhibent diligentiffimè, ut malaciam illam tranquillitatemque Gallix continentibus procellis tempeſtatibusque perturbent.

Eorum autem, qui integrè ab auro iſto abſtinuerunt, bona pars nihilominus animo parvo ac minuto fuit: vultus expalluit, contremuere manus, quum magnum illum & ſalutarem ictum feriri oportuit, ad reſtituendam libertatem Gallix, & exterminandos Sinonas iſtos, quorum greges in noſtrum

nume-

numerum finumque nefariè subjeûti sunt.

Pauci exstiterunt è nobis, qui animum, fortitudinem, stabilitatemque cum probitate illa conjunxerint: & de iis adeò provifum est veteratorie, ut rationes illico adhiberentur, quibus aut eos de medio scelerati tollerent, aut de omni gratia, omni authoritate dejicerent. Sed tandem

— *venit lustris libentibus etas,*

Quum licet nobis non solum absque metu (nec enim se putet quisquam metum nobis incutere : *jam diu è Gallia fugiffemus, si nos fabulæ istæ debellaffent*) quum licet, inquam, honestè atque gloriosè adversus istos poculorum administros dicere, qui potum rebellionis populo miscuerunt, & corrupto pane periculofissimè pauerunt ipsum, postquam massam Gallix fermento Hispaniensi fermentassent.

Neque verò vos existimetis, ô Castiliani exploratores, ictum hunc vehementia ardorisque Gallici refracturos esse, nosque *ad moras judiciorum longas nimium & pro nocentibus compositas* veteratorie revocare posse : ut anno 64. olim perfecistis. Tum enim non aliter de actionibus vestris sermo habebatur, quàm per divinationis modum. Quòd si unus aliquis res futuras animo præceperit, denos semper pro uno inveneris, qui de futuris rebus minimè cogitent. Iam verò quotusquisque nostrum est, obsecro, qui aut suo corpore, aut fortunis, aut necessariorum, amicorumve jactura non senserit effecta horribilia conjurationis vestræ, & violentas executiones illas eorum mandatorum, quæ in cathedra veritati soli pietatique dicata dabatis plebi imperitæ : quum vos cathedram illam flamma, cædibus, & blasphemis horrendis complevistis, populo persuadentes Deum ipsum esse occiforem Regum, & ictum cultelli apud inferos fabrefacti attribuentes cælo?

O Henrice tertie, mi per-magne Princeps, qui hac commoditate in cælo frueris quòd legitimum & generolum suc-

B

cesso-

cessorem tuum prospectas calcatis omnibus inimicis tuis jam jam tranquillè regnantè in domo tua Luparæ : qui hoc tempore ad eum respicis in Regni finibus perrumpentem, dissipantem, & vertentem in fugam acies Hispanicas, longè turpiorem foedioremque fugam quam jactura præliorum decem futura esset : qui vides tormentis tuis labefactantem civitates ultimas perduelles, comitatu sexies mille Nobilium hominum instructum, flagrantium impatientia, & gloriosam vindictam mortis illius tuæ continuo labore persequentium : adesto mihi in hac causa, & tuum illud indusium totū sanguine tuo cruentatum mihi ante oculos indefinenter pone, inde mihi vires in hoc tempore, ut afficiam omnes populares tuos dolore justissimo, odio, & indignatione, quibus fervere ipsos oporteat contra Iesuitas istos, qui impiis suis confessionibus, furiosis concionibus, & clandestinis consiliis cum Legato habitis inimici tui, & cum scelesto veneni artifice, quo sublatus est unicus frater tuus, indefinenter habitis, omnes miseras illas apportaverunt, quas miser populus tuus perpeffus est, vitæque tuæ exitium funestissimum.

*Principium
narrationis
& confirmatio-
nis simil.*

Amplissimi viri Domini Consultissimi, Imperator Carolus Quintus, & filius ejus Philippus, postquam se auro senserunt abundare quod ex Indiis nondum exhaustis advehitur, spem illam maximam animo suo complexi sunt, ausisque immanibus sibi desponsam habuerunt Monarchiam & Imperium univèrsi Occidentis, seque familiam suā Austriacam in idem fastigium & amplitudinem per Europam, ac Ottomanorum familia sese in Asia extulit, confisi sunt eventuros.

Atque hi quidem prudentes Politici non ignoraverunt, quanta sit Religionis, quanta scrupulorum conscientia vis in mortalium animos, & quam alte momentis singulis in peccata hominum insinuent hæc sese atque radiceantur.

Itaque ut maximam Curia Romanæ partem sibi adjungerent, percommoda & facilis via ipsis constrata est pensatio,

rationibus & opimis donativis Mediolanensibus, Neapolitanis, Siculis, præter alia pretii incredibilis quæ ab Hispania proflexerunt.

Sed quia grave est quodammodo & sedentarium (ut ita dicamus) quidquid in hac urbe maxima versatur , homines leviculos , & mobiles hic adhibere oportuit regionibus singulis dispositos, qui ea omnia perficerent quæ ad commodum & propagationem rerum Hispanicarum videntur pertinere. Homines isti Iesuitæ sunt, horrendo planè numero in omnes partes diffusi. Iam enim quasi decies mille sunt: jam ducentas viginti octo Hispanicas colonias instituerunt: jam in ære habent proventus annui amplius vicies centies coronatorum aureorū millia: jam Domini sunt Comitatum & Baroniarum amplissimarum in Hispania , Italiaque : jam ad Cardinalitium fastigium pervenerunt: jam denique propè est quum fiant Pontifices. Quod si ad annos adhuc triginta , ubicunque locorum sunt in hoc tempore , duraturi essent, hæc proculdubio locupletissima, potētissima, firmissimaque societas inter Christianos futura esset, & justos exercitus stipendio suo alitura: pro ut jam de suo numerant ad militarium copiarum alimentum.

Istorum votum principale est , ut *per omnia & in omnibus* suo Generali (quem vocant) & superiori obsequantur : atque hic semper Hispanus est , & electione facta per Regem Hispaniæ datus. Demonstrat illud evidentissimè perpetua experientia. Nam *Layola* , qui primus inter ipsos Generalis extitit, Hispanus erat: *Laynes* secūdus, itidem Hispanus: Tertius *Everardus*, Belga, Hispano subditus : Hispanus & Quartus, *Borgia*: *Aqua viva* Quintus, qui adhuc Societatis istius Generalis, Neapolitanus est, ex ditione Hispani. Hujus autem voti quod numero quartum est , alienæ sunt horrendæque voces. Nam quousque procedant animadvertite: vovent singuli Generali suo fore , ut *in illo Christum velut præsentem*

*Quartum
voti Iesuitarum.*

agnoscant. Si Dominus Iesus Christus imperaret eadem, paranda esset. Si ergo Hispanus Generalis istorum, tentari jufferit aut curari per alterum eadem Francorum Regis, id necessariorum fieri oportebit. Petrus quidam Ribadenarius Iesuita historiam ipsorum composuit, quæ Antvverpiæ anno 1587. impressa est, & inscripta, *de vita Ignatii*. Hæc nos manifestò docet, non alium scopum Institutionis ipsorum esse, quàm ut res promoveantur Hispaniæ, ubi jamdiu antè quàm alibi usquam in orbe terrarum, recepti sunt. Hæc enim verba istius libri 146. pagina, *Nam hæc societas nondum nata in auctore suo Ignatio, primum probata est in Hispania: deinde jam edita in lucem, in Italia Galliaque graviter oppugnata*. Ac propterea etiã nihil est quod tanta religione obstringat eos, quàm ut dies & noctes Deum orent supplices pro armorum prosperitate & pro victoriis atque triumphis Hispaniæ Regis. Ista sunt ejusdem libelli verba pag. 169. *Dies noctesque Deum nostris placare atque fatigare precibus debemus, ut Philippum Regem Catholicum incolumem, felicissimumque quàm diutissimè tueatur: qui pro sua avita atque eximia pietate, summa prudentia, incredibili vigilantia, maxima inter omnes qui unquam fuerunt Reges potentia, se murum pro domo Dei opponit, & Catholicam fidem defendit. Quod quidem præstat non solum armis invictis & consiliis salutariis sed etiam iis sacrorum Patrum excubiis, qui fidei Catholicæ Senatui præsumunt. Quapropter nemini profecto mirum videri debet, si quamplurimi honorati viri se Iesuitas hic precanteis audivisse affirmant Pro Rege nostro Philippo*. Nullus enim Iesuita est in terrarum orbe, qui semel saltem de die non fundat precationem istam: sed pro ut res Hispaniæ se habent, & pro natura locorum ubi sunt, vota sua publicè aut privatim pro illo efferre solent.

Singularis
Iesuitarum
zelus in Re-
gem Hispani-
am.

Deum non
orat pro Re-
ge, nec ei de-
derunt fidem.

Contrà verò apud omnes constat, homines istos nullo pacto concipere preces pro Rege nostro. Nam etiam iurjurando fidelitatis non sunt obstricti Majestati illius: imò verò ne habiles quidem & apti sunt sacramento aut iurjurando
isti,

isti, cùm nec corpus ipsorum in Gallia fuerit approbatum, nec iusti sint Vasalli Regni, sed puri potius Vasalli per omnia & in omnibus tum Generali suo, tum Papæ simpliciter obligati. Quo quidem argumento declaratur evidentissimè istorum hominum conjuratio, certoque certius evincitur ipsorum votum ad subversionem Regni contendere. Nam inde ab annis quasi mille sexcentis, ex quo Religionem Christianam pretiosus sanguis filii Dei & Martyrum ipsius irrogavit, ne fando quidem auditum est sectæ ullius nomen, quæ votis ejusmodi adeoque horrendis sese obstrinxerit.

Quin viri Galliæ Ecclesiastici tantum abfuerunt ab ea labe, seque tanto opere his malis contaminare exhorruerunt, ut contra quotiescumque Pontifices hostibus hujus Regni injuste sese addixerunt, suamque auctoritatem & potentiam, quam Deus ipsis ad ædificationem tribuit, occupare indigne voverunt ad destructionem florentissimi in orbe Christiano Regni, cui omnia sua temporaria commoda accepta ferant necesse est: magnos viros & sanctos de numero suo habuerunt, excitaverunt, siterunt, qui communi consensu Ecclesiæ Gallicanæ istos conatus fortissimè à cervicibus Galliæ depulerunt.

Verùm isto postremo impetu aliqua pars Ecclesiasticorū fuisse comperta est aliquid lactis venenati istius, & perniciosam istam doctrinam Jesuitarum pro indubitato axioma habuisse: quisquis tandem Pontifex electus est, licet omni tempore palàm stipendia faciat confessione omnium, & partibus Hispaniæ hæreat, hostisque Galliæ sit juratissimus; penes istum tamen potestatem esse exponendi totum Regnum prædæ, & subditos ab obsequio, quod iusto Principi suo debent, absolvendi.

Hæc propositio schismatica, damnata, & ex diametro cum Dei verbo pugnans, quod potentiam spiritualem tam longe determinat à potestatibus terrenis *ὅσον ὑπερανὸς ἐστὶ ἀπὸ γῆς,*

quàm cælū à terra: hæc propositio, qua stante Religio Christiana tam efficeretur adversa rerum publicarum & Regnorum conservacioni, quàm verè commodum est ad constitutionem illorum adiuventum: hæc, inquam, propositio scelerata, ubi in mentibus Gallorum aliquot sedē obtinuit, hæc nobis furores illos, cruenta facta, cædes & confusiones horrendas, quas antè vidimus, importavit.

*Iesuitarum
in Sorbona
factio.*

Anno 1561. quidā Iohannes Tanquerellus, Baccalaureus Theologiæ, sententia publica fuit multatus honoraria culpæ suæ deprecatione, eo quòd suis Theſibus inscribere hoc dictum fuisset ausus, esse in potestate Papæ excommunicandi Reges. Anno 1589. mense Ianuario, quum mitteretur in consilium Collegii Sorbonæ quæstio, utrum subditi ab obsequio erga Regem præstando absolvi possent, fortiter ex officio Faber Syndicus, Camusus, Chabotus, Faber Curio ad S. Pauli, Chavagnacus, & seniores quique nefariam istam propositionem rejecerunt: sed major pars, scholæ Iesuitarum alumni, Bocherius, Pichenatus, Varaderius, Semella, Cuillius, Decretus, Auburgus, & alii innumeri vincente suffragiorum numero id obtinuerunt: contraquam omnibus axiomatis Regni Galliæ provisum est, & libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, quas Iesuitæ abusus corruptelarumque nomine donare solent. Atque hi speciosi lectionum Theologicarum fructus, quas illi faciunt, scilicet.

Reges Galliæ sunt primogeniti Ecclesiæ filii: sunt inquam filii omnia virtute meriti quæ mortales mereri de Ecclesia possent, propulsata & repressa Regum Castilianorum, Tarraconensium, & aliorum audacia, qui juri Ecclesiæ vim ullam facere aut derogare de eo voluerunt. Quum Papa agnosceret Regem filium primogenitum & Regem primum Christiani orbis, tum Galli ipsum ut Patrem Sanctum agniti sunt. Dum vero vitricus, ac non pater; factiosus, ac non interventor erit, dum inimico animo lacerare tentabit Galliam ut
purum

purum in ea imperium habeat, & flores liliaceos submittat
suis pedibus, aut pro tropæis adnectat insignibus Hispaniæ,
quæ tanta diversitate sunt,

Littora littoribus contraria, fluctibus undas

Imprecor, arma armis: pugnent ipsique nepotes.

Ita majores nostri vixerunt olim. Gregorius quartus regnan-
te Ludovico Pio id sibi arrogare voluit, ut veniret ad ex-
communicandum Regem: sed Gallicana Ecclesia rescipit
Gregorio ipsum excommunicatum ad suos reversurum. Idè
quoque in Pontificem Adrianum factum temporibus Ca-
roli Calvi Regis.

O fortis & invicta Ecclesia Gallicana, tu per illud tempus
animis verè Gallicis, verè Christianis, religiosis verè abun-
dabas: qui id in votis maximè habuerunt, ut *per omnia & in
omnibus* morem gererent mandatis Dei, quæ semper justa
sunt; non autem omnibus factis insolentibus, conatibusque
cederent, quos Roma aut Hispania posset in Gallias insti-
tuere. Sed eheu, ex quo tempore inimici tui contra amplitu-
dinem tuam conjurati novas istas Castilianorum colonias
ad te transmiserunt, istos sicariorum conventus, quos solen-
ne votum obligavit, ut Generali suo, homini Hispano, æquè
obsequantur ac Domino Iesu Christo in terras descendenti,
& ruant in cædes Regum ac Principum, aut eos trucidari
per alios curent, in quos œstrum furoris sui transfuderunt:
ex eo, inquam, tempore ubi sunt, obsecro, præclara illa Gal-
licanæ Ecclesiæ decreta atque sententiæ? Quemadmodum
in historiis de Gemellis quibusdam legimus mortem unius
illorum exitium fuisse alterius: eadem quoque legis istius
natura est, ne quis ab obsequio, quod Regi debetur, possit
discedere, quæcunque tandem Roma advenerit excommu-
nicatio. Hæc lex tam arctè hæret Reipublicæ, & vicissim illi
Respublica, ut diem exitii eundem utrique esse oporteat, pro
ut originis dies certè unus est. hoc illud obsequium est inte-
grum,

gram, perfectum, atque absolutum, quo obtinentur prælia, quo funduntur hostes, quo provehuntur merita singulorum & labores coronantur; sine quo nihil florere, nihil firmum aut stabile esse potest. hoc certissimum vinculum, hoc ornamentum, & vis rerum omnium: *Nec regna socium ferre, nec tædæ sciunt: si duo soles sint, omnia peribunt incendio.* Itaque licet Primates, & Archiepiscopi, & Episcopi in Regno Galliarum primas obtineant in Religionis causa, ante omnia tamen id quod opus est, ex æquo bono procuratur, ut præstent juramentum fidelitatis Regi: tantum abest ut contrarii voti jure simpliciter obsequi Papæ & in solidum teneantur.

Rex Sanctus Ludovicus forti animo, nec sine aspera quadam vehementia intercessit adversus Bullas Romani Pontificis: ut ex Pragmatica sanctione ejus cognoscimus. Perbellè sanè hoc factum illius Roma ultra esset, si totam stirpem Optimi illius fortissimique Regis potuisset extinguere: cui consilio perficiendo insudavit maximè his temporibus Cardinalis Placentinus titulo Legati Pontificii submissus in Galliam, qui omnes suas facultates, omnes vires, omnemque operam in eo consumpsit, ut legem Salicam everteret: quæ lex certissimum est Palladium Galliarum, sine qua flores Lirini non fuissent unquam post omnem hominum memoriam, in tantum honoris gloriæque fastigium conscensuri: & quæ nunc etiâ efficit, ut hodierno die contra omnes artes, omnes prodiones, & dolos omnes Hispaniarum flores lilii splendeant luculentissimè supra alia omnia, quæ superba atque gloriosa in orbe terrarum existere aut videri possunt.

Sed videamus ampliùs, qua fronte in Gallia commorari possint, quicumque hoc quarto & principali voto tenentur obsequi *per omnia & in omnibus* absolutè Generali suo Hispano & Papæ, continentibus Mandatis, & minis Philippi Regis fatigato; cujus fauces premit Rex Hispaniarum pedibus per Neapolim, Siciliam, & Principes factionis suæ Romæ in
 urbe

urbe ipsa habitantes: Papæ, inquam, palàm affirmanti *Cap. ad Apostolica. de sentent. & re Judic. in 6.* itemque in Extravagan-
te Commun. C. Sanctam. de Majoritate & Obed. subesse Romano Pon-
tifici, omni humane creaturæ omnino esse de necessitate salutis. Ne
 autem quisquam existimet hæc dicta defendi posse, recepta
 distinctione illa temporalium & Spiritualium: animadverti
 necesse est, ut se nominatim & disertis verbis caput declarat
 esse, & supremum, adeoque Dominum absolutum Regum
 omnium Principumque terræ, tum in spiritualibus, tum in
 temporalibus; affirmans sibi potestatem esse judicandi eos,
 & destituendi de folio suo. *Vterque ergo, inquit, est in potestate*
Ecclesie, Spiritualis scilicet gladius & materialis: sed is quidem pro
Ecclesia, ille verò ab Ecclesia exercendus: ille Sacerdotis, is manu Re-
gum & militum, sed ad nutum & patientiam Sacerdotis. oportet au-
tem gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali
subijci potestati. Nam veritate testante, spiritualis potestas terrenam
potestatem instituere habet & judicare, si bona non fuerit. Sic de Ec-
clesia & Ecclesiastica potestate verificatur vaticinium Ieremie, Ecce
constitui te hodie super gentes & Regna, & cætera quæ sequuntur.
Ergo si deviat terrena potestas, judicabitur à potestate Spirituali: sed
si deviat spiritualis, minor à suo superiori: si verò suprema, à solo Deo,
non ab homine poterit judicari: testante Apostolo, Spiritualis homo
judicat omnia, ipse autem à nemine judicatur.

Quòd si propositiones istæ, non errorem, non schisma fa-
 piunt, quid aliud sequitur, amabo vos, quam ut statuamus
 nos omnes, qui paremus Regi, excommunicatos esse? Gal-
 liam universam anathemati devotam esse? infestam maledi-
 ctione, & prædam Satanæ traditam? Et quam rationem ser-
 vaverunt majores nostri, *quorum virtus etiam hodie vitia nostra*
sustentat? quid instituerant, quum in casus istos & infortunia
 inciderent? Rescripsit Philippus Pulcher Bonifacio Octavo
 Pontifici, non esse penes illum potestatem ullam in Reges
 Galliæ, & si qui contra affirmarent, eos stultos & dementes

esse. Legatur Bellarminus : audiantur conciones omnes , & confessiones Iesuitarum omnes: has propositiones una cum Philippo Pulchro detrudunt in imos inferos , & eos omnes qui publicè in conventu Ordinum hujus urbis Lutetiae bullam Bonifacii combusserunt , declarantes vacare per illud tempus Romanam sedem. Iste verò Bellarminus, Iesuita celebris, affirmat Pontificibus potestatem esse, destituendi Reges Principesque terræ de statu ipsorum : nec alias rationes affert in mediū, quàm varios conatus consiliaque tyrannica.

To. 1. Contr.
3. li. 5. cap. 9.

Benedictus decimus tertius Papa , Bonifacium studuit imitari: sed bulla ipsius libellum famosum continens adversus auctoritatem Caroli sexti Regis in publico fuit lacerata: qui verò eam attulerant, in honorariam deprecationem culpæ condemnati sunt , & tintinnabulis vehiculis probrosis exportati.

Ludovicus Rex duodecimus, qui idē Pater populi cognominatus est , tam exosus fuit Romæ , quàm charus Galliae. Hic Iulio secundo Pontifici multas Italiae urbes donaverat. Iulius ut gratum animum ostenderet, Hispanos, Germanos, Helvetios, & Anglos in hunc concitavit. Itaque anno 1510. Rex Consilium Turonibus curavit haberi, ubi decretum est Iulium castigari armis oportere. Idem Pisano alteri Consilio placuit. hanc ob causam Regem Regnumque totum excommunicare ausus est Pontifex, & absolutionem omnibus iis pronunciare, qui Gallum aliquem occidissent. *Aliis igitur fines adjicitis, alios agris multatis, aliis vectigal imponitis, Regna augetis, minuitis, donatis, adimitis?* quis contulit in vos potestatem istam? Ad Deum enim quod attinet, is dixit vobis, Regnum vestrum non esse de hoc mundo.

Atque hæc quidem gravis excommunicatio non potuit in Regnum Galliae perrumpere: verumtamen obtinuit plurimum in Navarreno Regno , quod nobis erat conjunctum foedere, ubi nō erant subditi adversus conatus istos satis confirma-

firmati : Itaque factum est ut Ferdinandus Rex Arragoniæ meliorem partem Navarrici Regni occuparet, dum Iohannes Albretanus, hujus Regis, qui jam Galliæ præest, Abavus, ageret in Gallorum exercitu.

Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor.

Atque hoc loco me cogit necessitas ut aliquid dicam de Iesuitarum ortu : sed quam brevissimè, propterea quòd aliò me instituta hæc causa avocet.

Anno 1521. dederunt Galli operam, ut hæreditas ei restitueretur, qui sua causa ipsam amiserat. Pompelonè obsederunt, & ita quassaverunt tormentis graviter, ut tandem expugnarent. Hic præerat Ignatius Layola cohorti uni præfidiariæ à Castilianorum partibus : qui nihil intentatum reliquit ad defensionem loci, adeò ut crura ipsi effracta sint. Hæc res hominem eripuit militiæ suæ : sed quia in votis habebat ἀσπυδον & irreconciliabile odiù adversus Gallos, quale Hannibalis Carthaginienfis in Romanos fuisse legitur, iste homo ope maligni spiritus pestilente incubatu exclusit ova maledictæ istius & conjuratæ Iesuitarum manus, qui innumeros casus atque gravissimos Galliæ nostræ attulerunt.

Origo Iesuitarum.

Natura providentissima fecit, ut fera cruentaque animalia parum fœcunda sint : Leæna unicum fœtum enititur, idque in vita semel : si tam feracia hæc animalia essent ut multa alia sunt, terra incolis caritura esset. Hic verò res planè admiranda est, quibus modis hoc sceleratum semen ad ruinam hominum desolationemque genitum, pauculis annis luxuraverit : cùm pro sexaginta capitibus, qui numerus fuerat dictus prima institutione ipsorum, ad decem usque millia multiplicati sint : adeò ut si eadem proportione deinceps pergerent excrescere, spatio triginta annorum amplius duodecies centies mille futuri essent, & integra regna Iesuitarum efficerentur.

In bulla. anni 1540. sub finem.

Non accefferunt isti in Galliam prolatis signis: nam simul

nati, simul præfocati atque exstincti fuissent. sed venerunt in parvula conclavia Vniversitatis nostræ, ubi astutæ vulpes quum diu exploravissent omnia, consiliis Roma acceptis usi sunt, & formati (ut vocant) instructi diligentissime, quæ ad viros magnos & gratiosos in Gallia pericribebantur, gratiam honoremque Romæ, quibuscumque modis possent, affectantes: à quo hominum genere semper huic Regno reique toti publicæ metui quam maxime oportuit. his igitur modis quum se paulatim insinuavissent artifices, & tandem assequuti essent, ut Mæcenates sui Cardinalis Turnonensis & Lotharingus in sua causa præfides & iudices darentur sibi, tantum effecerunt inaudita Vniversitate, ut duo illi adornati Iudices Possiacci decreto uni subscriberent sua manu, quo statuebatur ut collegium ipsorum toties antea rejectum in hac urbe Academiaque reciperetur, quamvis religiosa professione ipsorum depulsa, & abdicato illo quod sibi assumunt Iesuitarum nomine.

Hunc unum aditum ad tempus illud, & non amplius appetebant, certò sibi persuadentes se paulatim & *sensim sine sensu tamen* effecturos tantum numerum animarum Iesuitarum suis confessionibus, concionibus, & institutionibus juventutis, ut tandem aliquando cum assequerentur omnia optata sua, tum Adversarios suos everterent, imperiumque superbissimum in Rempublicam exercerent. Quam rem ante oculos & ora omnium inde à tempore Regifugii perfecerunt: donec tandem foelicibus auspiciis hæc Parisiorum urbs in obsequium Majestatis Regiæ fuit restituta.

*Cōsilia apud
Iesuitas habita.*

Quæ lingua? quæ vox hominis, si forte, satis esse possit ad enuncianda arcana consilia ipsorum, conjurationesque tætriores conspiratione illa famosa Bacchanalibus facta, & periculosiores quàm unquam fuerint Catiliniaræ, quum consilia habita sunt, tum in Collegio ipsorum vico Sancti Iacobi, tum vico Sancti Antonii in Ecclesia ipsorum? Ecquis lo-

CUS

cus est, in quo Legati & Agentes Hispanici, Mendoza, Da-
 guillo, Diægus Divarra, Taxis, Ferianus, & alii suos conven-
 tus quàm abstrusissimos habuerint, nisi apud Iesuitas? & ubi,
 obsecro, Luchardus, Amelinus, Cruæus, Cromæus, & ce-
 lebres prædones illi, infamesque parricidæ, conjurationes
 suas architectati sunt, præterquàm apud Iesuitas? quis respon-
 sionem illam sanguine non atramento scriptam fecit contra
 Apologiam Catholicam, præterquam Iesuitæ? qui omne
 suum studium, operam, industriam consumpserunt, ut con-
 tra personam & jura Majestatis Regiæ, quæ jam obtinet, ef-
 funderent quicquid unquam in universo mundo falsum &
 calumniosum excogitari potuit. quinam sunt belli homines
 illi, qui inde ab anno 1585. absolvere à peccatis viros nobiles
 recusarunt, nisi darent fidem se in conjurationem adversus
 Regem suum, Regem (ut ita dicam) Catholicissimum ven-
 turos esse? in quem nihil aliud criminis poterant intorque-
 re, nisi hoc quòd non occubuisset tanta celeritate ac Magi
 ipsorum & divinaculi prædixerant? Quis urbem Petragrio-
 rum perdidit, præter Iesuitas? qui seditionem publicam exci-
 taverunt in ipsa Curia urbana penetrabilia venientes. Quis in
 causa fuit cur Rhedones deficerent (quorùm defectio ad octi-
 dum fuit, & tanti interfuit Britannia totius Aremoricæ)
 nisi Iesuitarum conciones : pro ut ipsi, ipsi inquam, in hac
 ipsa urbe vulgari typis curaverunt? Quis Agendicum, Tolo-
 sam, Veromandos eripuit nobis, & omnes universè urbes
 in quibus pedem homines isti posuerunt? Burdegalam exci-
 pio, ubi antevertit eos nostrorum industria : & Nitiobrigas,
 ubi præsentia ducis Nivernensis, mœniorumque infirmitas
 animum ademit iis, quos acrimonia veneni sui cõcitaverant.

Quæ est illa sedes, in qua duo Cardinales isti, qui se Lega-
 tos Apostolicos in Galliam prædicabant, suos cœtus consi-
 liaque habuerunt, nisi Iesuitarum domus? & ubi locorum
 Mendoza Legatus Hispaniæ die festo Sanctorum omnium

anno 1589. consilium Sedecim virorum habuit, nisi in Iesuitarum Collegio, quum Rex in suburbia Lutetiæ irrupisset? ubi obsecro, sequente anno desperatum illud decretum factum est, committendum potius ut civium nostrorum, incolarum Parisiensium nonageni de centenis perirent inedia, quàm ut urbs dederetur Regi? quis vinum, triticum, avenam præbuit deditis pignori monilibus Regiis & sacratis regno, nisi Iesuitæ? qui etiam postredie per Lugolium eadem penes se habere comperti, quam Rex in urbem hanc ingressus est? quis sedecim prædonum illorum consilio præfuit, nisi Comoletus, Bernardus, & Pater Odo Pichenatus? quo homine nulla tygris sævior Lutetiæ fuit, & cujus animo tam ægrè fuit quum negotia publica aliter videret succedentia, quàm ipse sibi sponderat, ut in rabiem miserabilem ex eo inciderit, & adhuc hodierno die servetur catenatus in collegio ipsorum, quod est Biturigibus. Optimè dicebat olim quidam, si in animos impiorum introspecti posset, fore in eis cōspicuos *laniatus & ictus, quando ut corpora vulneribus, ita sævitia, libidine, & malis consiliis animus dilaceratur.*

Quo tempore Rex Philippus, inducto Lutetiam præsidio Hispanico Iesuitarum istorum persuasione, titulum speciosum habere voluit possessionis istius quam vi publica jamque obtinebat, quem submisit ad hoc institutum, nisi Patrè Mattheum Iesuitam? cui nomen idem est, ac fuit cognomen alteri Iesuitæ Matthæo illi, qui Princeps instrumentum fuit cōspirationis, quam Ligam vocant anno 1585. institutæ. Matthæus iste pauculis diebus, quibus in hac urbe commoratus est in Collegio Iesuitarum hospitans, literas scribi & subsignari curavit eas, quibus præclari viri illi, qui sese honorificè appellabant de nomine Consilium sedecim Regionū hujus Parisiorū urbis, non urbē hanc solū, sed universum Regnū dedebāt Philippo Regi. Quod consiliū longè melius lectione ipsa literarum, quàm alia narratione ulla docturi sumus.

Catholica Majestas tua, ô Rex, cum usque adeo erga nos benigna fuerit, ut nos opera Religiosissimi & Reverendi Patris Matthæi faceret certiores non solum de suis sanctis studiis erga Religionem ad commune bonum, verumetiam sigillatim de suo animo optimo & favente maxime erga hanc Parisiorum urbem. Et Paulo post. Speramus in Domino arma Sanctitatis ipsius & tue Majestatis juncta nos esse propediem liberatura ab oppressionibus inimici nostri: qui nos adhuc inde à sesquicentenario circumseptos tenet ex omni parte munitionibus tam arcte, ut nihil in hanc urbem venire possit, nisi cum periculo gravissimo, aut armorum violentia: & plura etiam tentaret efficere, nisi à præsidii sibi metueret, de quibus placuit Catholicæ Majestati tue nobis prospicere. Id certe apud Catholicam Majestatem tuam possumus confirmare, non aliud in votis & optatis omnium Catholicorum esse, quam ut videant Catholicam Majestatem tuam obtinentem sceptrum huius Regni, atque in nobis regnantem: prout nos quoque libentissimè inter ulnas ipsius, tanquam Patris nostri, nos ipsos dedimus: aut certe ut aliquem stabiliat de posteris suis in possessione Regni. Quod si quem alterum quam sese præficere nobis voluerit, placeat Majestati tue Generum certum sibi deligere, quem omnibus modis, studiis optimis, toto animo & obsequio, quale bonus & fidelis populus præstare potest, sumus Regem accepturi. speramus etenim eam fore benedictionem Dei erga conjugium & affinitatem istam, ut quod bonum olim percepimus à maxima illa & Christianissima Principe Blanca Castiliana, matre Sancti Ludovici Christianissimi atque Religiosissimi Regis nostri, idem bonum, ac potius alterum tantum assequamur per magnam illam & omni virtutum genere instructissimam Principem filiam Catholicæ Majestatis tue, que raris suis singularibusque virtutibus aciem oculorum omnium rapit & sistit in sese, tanquam in obiecto dignissimo, in quo semen Gallie ac Hispanie splendeat: ut in perpetuum quasi fraterno germanitatis fœdere hæc due ample Monarchie jungantur sub Regno illorum, ad propagationem glorie Domini nostri Iesu Christi, splendorem Ecclesie ipsius, & incolarum omnium qui in orbe terrarum degunt, sub eadem Christianitatis signa adunationem: quem-

admo-

admodum Catholica Mæstas tua, quamplurimis insignibus triumphalibusq; victoriis favore munitis Divini & vi armata progressus fecit amplissimos, quos progressus supplices oramus Deum, qui Dominus exercituum est, continenter eodem genere benedictionum augeat, & potenter ita perficiat, ut brevi effectum reddatur opus ipsius: ac propterea proroget Catholicæ Mæstati tuæ in optima incolumitate vitam felicissimam, victoriis & triumphis de quovis hoste ipsius cumulatissimam. Lutetiæ die, 2. Novem. 1591. & inferius ad latus paginæ: Reverendus Pater Mattheus, qui has literas perfert, & nobis plurimum edificationis attulit, ut qui res nostras optimè edoctus est, ea supplebit quæ desunt literis nostris apud Catholicam Majestatem tuam; quam oramus humillimè fidem habere iis rebus, quas ille super hoc negotio relaturus est.

Dies autem quo hæ literæ perscriptæ sunt, dignissimus est observatione. est enim secundus Novembris 1591. tertio autem decimo post die ij ipsi per quos literæ scriptæ erant, & qui ex relatione Patris Matthæi consilia Regis Philippi bellè cognoverant, illi inquam ipsi, qui à Iesuitis ne latum quidem discedebant pedem, & qui nō aliò usquam ad confessionem peccatorum suorum veniebant, immanem illam & horrendam crudelitatem atque inauditam exequuti sunt, qua Hispanico more sine forma aut specie legitimi processus ulla excarnificaverunt eum, quem pridie velut caput justitiæ suæ reverebantur: quum sibi Hispani, Iesuitæ, sedecimque prædones illi, ac potius carnifices sedecim, & quicumque ad fines criminis ipsorum erant, omnino sponderent fore, ut spectaculum istud tragicum, funestum, & tætrum quod in oculis totius populi in plenis arenis (hoc publicæ carnificinæ apud Parisios nomen) exhibebant, imperitum populum ampliùs animaret, accenderetque studia ipsius ut se in sanguine bonorum omnium, quibuscunque nō posset Hispanica tyrannis sapere, volutarent atque immergerent. Sed Deus ille optimus Maximus, qui hujusmodi execrandos conatus perhorrescit,

rescit, planè aliter statuerat. Effecit enim, ut horribilis ille dies, quo certissimum putabant fore Parisiis stabilimentum Imperii Hispanici, ille dies ruinæ ipsorum esset: *tunc Troja capta est*. Nam qui omnium maxime veterno sepulti videbantur esse, hic cœperunt expergisci; qui omnium maximè percellabantur metu, desperatione cœperunt commutare metum: qui denique omniū maximè hæserant Iesuitarum concionibus fascinati, cœperunt agnoscere imperii istius Castiliani modum sibi quidem ita fuisse pictum, ut si suavitate, bonitate, & felicitate confertum esset; sed revera tamen cumulum esse eorum malorum omnium, quæ in orbe terrarum sævissima & summè formidabilia queant existere.

Ex his literis ad Regē Hispaniæ perscriptis & interceptis non procul Lugduno à Domino Chaseronii, atque ad Regem transmissis (quarum autographum tunc fuit agnitum & adhuc quotidie videri agnosci que potest) demonstratum fuit evidentissimè, hunc scopum unicum extitisse, in quem Iesuitæ, & proditores alii cauponantes Galliam toto bellorum istorum tempore collimaverant, hunc inquam fuisse ut Regem Hispaniæ totius Christiani orbis Monarcham efficerent. Hoc vulgo edictum est in ore hypocritarum istorum, *unus Deus, unus Papa, & Rex unus Christianitatis, Magnus Rex Catholicus & Universalis*. Omnes ipsorum cogitationes, omnia cōsilia, omnes actiones, omnes conciones, omnes confessiones ipsorum non spectant aliò, quam ut Europam universam sub jugum mittant Dominationis Hispanicæ. Et quia nullum potentius Choma, nullam molem graviolem vident Imperio Gallico, quæ obsistat isti maximæ inundationi, id unum adlaborant, nec in alia re operam consumunt, quàm ut dissipent illud, dilanient, perdantque omni seditionum, divisionum, bellorumque Civilium genere: quas res indefinenter excitant suis artificijs, & ante

D

omnia

*Impostura
contra D.
Principes ad
Regiam stir-
pem perti-
nentes.*

omnia dant operam, ut familiam Regalem extinguant, præfertim quòd videant eam ad certa capita pauculorum Principum redactam esse. Enimvero quisnam sceleratus ille est, qui effecturus ut omnibus Gallis odio, execrationi, & abominationi esset stirps Domini Principis Condensis Ludovici Borbonii, qua ex familia maxima pars constat eorum qui Principes sanguinis vulgò appellantur; rumorem apud nos in vulgus dissipavit, generosum illum Principem se curavisse coronari & salutari Gallix Regem, nisi Iesuitæ? qui eò venerunt impudentiæ importunitatisque, ut in vita Ignatii pagina 162. rem tam manifesto falsam & alienam ab omni probabilitate perscripserint; atque insuper adjecerint curavisse D. Principem, ut nummi aurei cuderentur cum hac inscriptione: *Ludovicus XIII. Dei gratia Francorum Rex primus Christianus. quæ Inscriptio arrogantissima est, inquit illi, & in omnes Christianissimos Franciæ Reges injuriosa.* Non dicunt, esset, Oratores isti, tanquam de re dubia; sed tanquam de certa, utuntur verbo *est*, impudentissimè.

Vos, ô Principes generosi, illius Patris filii, qui fieri potest, ut vestras ipsorum manus in istis impostoribus strangulandis minimè occupetis; qui frontibus vestris eam labem volunt aspergere, & notam inurere, qua nulla turpior, nullaque inhonestior excogitari in mundo potest?

Iesuitæ voluerunt Regem perire.

Sed quid agimus? quid hic sistimus pedem? an ad calumnias contra mortuos effusas veniamus? atqui viventes ipsos trucidare volunt. nonne Collegium Iesuitarum est Lugduni, & alterum collegium Parisiis, in quo postremum consilium captum fuit & deliberatum de occidendo Rege, Augusto Mense, 1593? Nonne confessio Barrerii, qui Meloduni supplicio affectus, planè manifesta est? Nonne tremefecit & perterrefecit bonos omnes, qui animo verè sunt Gallico? eos, inquam, omnes qui sua cõsilia & spes omnes suas morti

Regis

Regis nostri non superstruxerunt? nonne Varadius Gymnasium Iesuitarum, & ab ipsis electus tanquam vir optimus de numero ipsorum & optimus Iesuita, Varadius, inquam, ille ipse fuit, qui parricidam hortatus est atque confirmavit, docens non posse per ipsum in mundo fieri ullum opus magis meritorium, quàm si Regem nostrum, licet Catholicum, interficeret, eumque rectà in Paradisum & Regnum cœlorum abiturum? atque ut amplius scelestissimo illo consilio fortificaret hominem, nonne curavit ut cōfessio illius etiam audiretur ab altero Iesuita, cujus non potuit cognosci nomē, & qui fortè adhuc in urbe hac versatur, ejusdem-modi occasiones clanculùm explorando? Quid plura? Isti impii & execrandi sicarii nonne communione sacramenti Barrerium illum insuper instruxerunt? Sanctissimum illud, pretiosissimum, sacratissimumque Religionis Christianæ Mysterium occupantes, ut primarium Regem Christiani orbis excarnificari curent? *O quam maluissent patrati quàm incepti facinoris rei esse!*

Hem officinam Satanæ, ubi omnes cædes quæsitæ atque inventæ sunt, quas tota Europa inde ab annis quadraginta patratas aut tentatas vidit. hem successores Arfacidarum homicidarumque certissimos: qui Raimundum Comitem Tripolitanum, qui Marchionem Conradum à Monte ferrato, qui Eduardum filium Regis Angliæ, qui summos alios Principes quàm plurimos è medio sustulerūt. Quapropter etiam Rex Arfacidarum, quem adorabant illi (prout Iesuitæ suo Generali, qui nunquam nisi Hispanus instituitur, faciunt) curabat ante se circumferri militarem hastam ex omni parte cultris utrimque acutissimis instructam, proclamante lictore hastato illius, abscedite retrorsum, fugite à cōspectu ejus, qui manibus suis præfert exitium Regum.

Ante paucos dies sicarius quidam Iesuita in Belgio compertus est atque comprehensus, qui ante mortem exposuit &

pro testimonio dixit alterum ex Hispania submissum esse, ad perimendum Regem. O si quis nostrum certo cognosceret utrum iste cædium artifex jam versetur in collegio Iesuitarū, commodam occasionem exspectans & observans dum Rex absit à nobis propius. Etenim ut testatum omnibus faciamus evidentissimè, non posse Iesuitas quin ratum habeant probentque suos fratres, quos sibi in consiliis ejusmodi confociaverint, summumque honois culmen apud istos homines in eo esse positum ut cædes istas exequantur; quemadmodū Martyrum appellatione eos donare solent, qui vitam in conatu sceleris istius profuderint: vivunt in hac urbe amplius tria hominum millia, quibus id quod jam dicturus sum compertissimum est: Comoletum concionantem nuper ad Sancti Bartholomæi proximè præterito die festo natalis Christi, argumentum concionis sumpsisse ex tertio Capite libri Iudicum, ubi agitur de illo Aode qui Regem Moabitarum occidit, cōsuluitque saluti suæ. cumque ad mille ferè commenta de morte defuncti Regis protulisset, illamque tygrim ferissimam, illum Diabolum carne circumvestitum, Iacobum Clementem, mirificè extulisset, & in numerum Angelorum Dei cælis evexisset, cœpisse tandem quàm maxima potuit exclamatione dicere, *Aod nobis opus est: Aod nobis opus est: sive Monachus, sive Miles, sive Calo, sive Opilio, nihil refert: omnino tamen Aod nobis opus est: hic unicus desideratur ictus, ut negotia nostra cum statum adducantur, qui votis nostris commodissimus optari posset.*

Videte, Amplissimi viri, D. Consultissimi per Deum immortalē, etiam atque etiam cōsiderate obsecro & animadvertite, quo usque tandem noster ille stupor, ac potius ignavia nostra (ignoscite quæso dum ira loquor, justus dolor me transversum rapit) audaciam, insolentia, temeritatis, impudentia, proditores istos, & Pseudolos adduxerit, istos exploratores Hispanienses, istos infames sicarios; qui Dei cathedram

dram occupare audeant, in proclamatione istius sceleris, Reges occidi oportere. Hæc germana, hæc pura puta doctrina ipsorū. Allinus, qui Gymnasiarchum agit Rhemis in Collegio Seminarii, ex professo librum de hoc argumēto scripsit. Atque in hanc sententiam meminī Guilielmum Parrium, quum iusta morte afficeretur, apertè exponere, quomodo *Benedictus Palmius* Iesuita docuisset ipsum, licere occidere atque è medio tollere Reges & Principes, quoscunque Pontifex anathemate excommunicationis ferisset: qua de re postquam ex eo tempore sermonem cum docto quodam Sacerdote, cui Vatesio nomē, contulisset, ipsi Sacerdotem dixisse, propositionē illam falsam esse, & ipsum damnatum iri consilii istius causa: itaque incertum Parrium & pendentem animi confessionis ergo ad Iesuitam Annibalem Codretum abivisse Lutetiæ commorantem (hic autem is ipse est, qui in quodam libro Lugduni impresso non dubitavit scribere, ex eo nomē fuisse inditum Societati ipsorum, quòd ipsos Deus socios adhibuisset filio suo Iesu Christo, eosque à Christo pro sociis acceptos & probatos esse) hunc autem Codretum sibi dixisse, fieri non posse quin Vatesius iste sit hæreticus, & confirmavisse nullum opus majoris meriti perfici ab ipso posse, & Angelos ipsos Dei in cœlum esse hominem subvecturos.

*Multis argu-
mentis.*

Vos igitur, ô Reges & Principes terræ, nihil deinceps tuti, nihil inviolati in Basilicarum vestrarum penetralibus, nihil Sacri inter medias custodias vestras habituri estis; si quidem ista Diabolica propositio, quam ex imis inferis evomit Satan, in animos imperiti populi illabatur: quemadmodum Iesuitæ isti continenter maledictis suis confessionibus insulfurrare in aures cujusque & inculcare solent. nam etiam ad istud facinus Regulis suis obligantur, *Tyrannos*, inquit, *aggredientur, lolium ab agro Dominico evellent*. Isti in suis bullis & statutis certum articulum habent hæc ipsa de causa

*Sum. conf.
p. 308.*

positum. nec enim annum probationis (ut vocant) expectare solent, statim excipiunt eos qui ultro se sistunt faciendis votis ipsorum: his factis, ut ut Idiotæ & imperiti sint, quisquis nomen dedit, citra exceptionem obligatus est & obstrictus Generali ipsorum: & tamen penes Generalem est potestas ejiciendi miserum, quandocunque ipsi placuerit, donec sit professus: atque hæc professio interdum non contingit, nisi post viginti quinque aut triginta annos. Quid autem, obsecro, in causa est, cur res ad eò aliena, ad eò repugnans ordini, ad eòque iniqua observetur? cur non est contractus iste inter utrosque reciprocus? nempe ut postquam hominem fortè ad annos quasi viginti quinque secum habuerint, successiones ejus, si quæ obveniant, sibi ipsis vindicent: sin autem nihil obvenierit, potestatem habeant ex numero suo eum excludendi, nisi instituat exequi quicquid in mandatis Patres misero dederint. Hoc pacto assequuntur isti, ut imprudens ille qui bonam ætatem suam integram apud ipsos consumpsit, dum hinc se ad incitas redactum videt, illinc promissionibus adductum certissimi Paradisi obtinendi, sine mora ulla aut cunctatione statuatur cum animo suo, oportere ut aut paricida sit ipse, aut hortetur parricidas omnes qui ad se venerint, confitentibus absolutionem pronunciet, etiamque sacramenti communicatione confirmet eos.

Quotiescunque mihi ipse ante oculos pono, in quam graves miseras ac intolerabiles, cum nos omnes sigillatim, tum verò generatim universum Regnū Galliæ resque tota publica fuisset devētura, si ista cædes fuisset perpetrata, quam dexteritate summa Varadius Gymnasiarchus Iesuitarum Barre-rio persuaserat, quamque tanta accuratione animo ipsius indiderat: quoties ad horrendam servitutem illam respicio, in qua nunc jaceret Gallia, insolentiam & triumphales Hispanorum *παιανισμοὺς*, flebilemque statum urbis nostræ amplissimæ, in qua superbe imperium suum Infans Castiliana esset

exercitura: extorquet mihi ex ore veritas, confiteri cogor, me præ ira & indignatione justissima extra me ipsum abripi, dum video adhuc Sinonas istos, consceleratos istos, istos occisores Regum, istos publicos parricidarum hujusmodi cõfessarios, adhuc inter nos agere, adhuc vitam vivere, adhuc communi Galliaë cœlo frui. vivere autem? imò verò in Palatiis agunt, excipiuntur humanis quibusque officiis, alieno subsidio subnituntur, novas planè cõspiraciones, factiones, fœdera, & confociationes incunt. Quid ergo? si fortè Deus post dies aliquot permiserit comprehendi, sive Iesuitam ullum, sive alterum à Iesuitis edoctum, ut iste Meloduni fuit: putatisne, heus, vos omnes appello, qui vestris narrationibus sublevatis ipsos, aut qui prudentes viros, consideratos, sapientes, denique (ut uno verbo dicam) Hispanos agitis: putatisne, inquam, uobis in medio nostri securitatem fore? minimè gentium. Ad res omnes alias non potest nimium modestiæ, nimiumque *επιπονής*, id est, moræ ac sustentationis, (ut ita dicam) adhiberi, sed ubi vita, ubi salus, ubi conservatio agitur Sacratissimi illius capitis, & Regno Galliaë tam necessarij, sine quo jam de Republica actum esset, jam jam perpetuis tenebris obruta & sepulta esset, jamque una de Provinciis Hispani in numero ipsarũ haberetur: hic profecto, hic inquam non potest nimium adhiberi ardoris & vehementiæ. qui hic friget, qui hic modestus est, idem est proditor: hæ causæ ita comparatæ sunt, ut virtus ad eas in excessu consistat, non solum studij, verum etiam passionis perturbationisque. *Quantalibet vis omnium gentium conspiret in nos, impleat armis virisque totum orbem, clāssibus maria consternat, inusitatas belluas inducat, tu nos præstabis invictos, Rex invictissime. Sed quis hoc Galliaë columnen ac fidus diuturnum fore polliceri potest, si homines illi, qui assiduè in vitam ipsius moliuntur, qui sicarios submissos Lugduno, quum adhuc civitas rebellis esset & Hispanicis partibus addicta, excipiunt, si denique ii, qui religiosos despera-*

tione

tione torquentes populum indefinenter exacerbant contra Majestatem Regiam, ii inquam defenduntur & servantur incolumes in Regno illius?

*Corruptio
juvenilis.*

Atquin hi juventutem docent: quid autem? certe expetere & optare docent exitium suorum Regum. Plurimum abest, ut criminum pœnam, quorum Iesuitæ affines sunt, mitigari oporteat ex institutionis illius, quam juvenus percipit, contemplatione. Ex contrario enim, hoc illud est, cujus causa graviorem pœnam & infinitis modis acerbiorum infligi necesse est. Hæc enim bella scilicet juventutis est institutio, hæc indignissima funestissimaque axiomata, quæ in teneram mentem ætatis illius ingeruntur, dum præ se ferunt institutionem literarum humaniorum: *Vt venena non dantur, nisi melle circumlita, & vitia non decipiunt, nisi sub specie umbraque virtutum.* Hæc audaces illæ confessiones sunt, quum procul ab omni restium conscientia imbuunt scholares suos cortina rebellionis contra Principes & Magistratus ipsorum, qua fecerunt ut occupata teneantur loca plurima & officia plurima honoresque summi fuerint crediti animis Hispanicis Regi & Regno toti inimicantibus. Hæc opera istorum perfecta sunt.

———— *puerorum infantia primo*
Errorem cum lacte bibit ————

Non desunt quidem de numero eorum, qui scholæ Iesuitarum dederunt operam viri boni & judicio valentes, qui persuasiones ipsorum exspuerunt: atque hi millies ampliore Iesuitas odio prosequuntur, quàm ii faciant quibus isti nondum sunt cogniti. sed quotus quisque est ex eo ordine? certè vix de centenis quos virus illorum infecit, unum comperias restitisse, quin eorum veneno infectus hæreat.

Apud Dionem lib. 52. legimus, à Meccenate fuisse Augusto Cæsari expositum, nullam commodiorem viam existere ad stabiliendam in imperio tranquillitatem ipsius poster-

sterorumque, quàm ut curaret juventutem Romanæ nobilitatis literas doceri eorum opera, quibus in amore esset Monarchia: nam brevi tempore quodammodo novatum iri mundum & juventutem illam momento ad gravia amplaque munera evectam fore. Eadem ratione periculosius nihil potest contingere, quàm ut liberos nostros per emissarios istos Hispaniæ curemus informari: quibus nihil tam est odio quam Gallica nostra Monarchia.

Id profectò omnium est facillimum, ut in istis infirmis ingeniis ejusmodi studium ac cupis ingeneres: difficillimum verò, ut avellas ipsum. *altius enim præcepta descendunt, quæ teneris animis imprimuntur.* Certè non Eurotas ille fluvius Laconicæ strenuos & bellicosos viros efficiebat, sed optima illa Lycurgi institutio: sic etiam hoc nostro tempore, non Sequana, non Garumna malos Gallos tam multos efficit; sed collegia Iesuitarum, Parisiis, Tolosæ, & Burdegalæ instituta, hoc malum ingenerant. Ex quo scholarum istarum Alumni in administrationem numerum ingressi sunt, *majorum mores non paulatim ut antea, sed torrentis modo præcipitati sunt.*

Habet quidem Christiana Religio nostra omnes summæ justitiæ & utilitatis notas: sed ante omnes hæc est evidentissima, quòd accuratam habet commendationem obsequii erga magistratus, & ordinem Politicum omnibus in rebus asserit. At homines isti, qui sese prædicant ad societatem Iesu pertinere, ad finem alterum non contendunt, quam ut legitimas potestates subruant, ad stabiliendam ubique locorum tyrannidem Hispanicam, & in hoc studio informant animos juventutis: quam homines simplices ac nimium creduli se putant illis concedere, ut instituat in literarum scientia, religionis veritate, ac pietatis sensu.

*Pro superi, quantum mortalia pectora Cæcæ
Noctis habent: ipso sceleris molimine Terrens
Creditur esse pius, laudemque à crimine sumit.*

Carthaginienſes olim ſuos ipſorum liberos Saturno leguntur ſacrificaviſſe, & coactos religione parentes fuiſſe, ut inhumano iſti ſacrificio cum læti animi ſignificatione intereſſent. Ecce rem admirabilem memoria noſtra, vidimus ipſi, vidimus illud tempus, quum is qui non curabat liberos ſuos ſtudiis operam dare Ieſuitis præceptoribus, non habebatur pro bono Catholico; qui verò in Collegio illorum verſati erant, iis liber ad omnia dabatur aditus, nihil amplius quærendum aut cognoscendum de vita ipſorum videbatur. Itaque parentes miſeri cedentes injuriæ temporum, cogebantur liberos ſuos amittere; qui aut faſcino Ieſuitarū, aut etiam non infrequente raptu ipſis adimebantur planè, ſi forte Ieſuitarum conſilio ita videretur. Extant hujus rei luctuofa exépla plus ſatis, & unicuique exploratiſſima: extant publicæ quærimoniæ in poſteritatem tranſmiſſæ contra crudeles iſtos & inhumanos plagiaros, qui liberos à conſpectu & complexu parentum avellerunt. Quinetiam ſæpenumerò totum columen & fulmentum familiæ unius furtim abſtulerunt: quemadmodum Domino Airalto legato criminalium cauſarum apud Andes factum eſt: qui quum octonis liberis parvulis in hac ſenectute ſua onuſtus ſit, vidit ſibi Ieſuitarum opera filium natu maximum eripi, qui jam paternum munus potuiſſet capeſſere, & officium Patris erga fratres ſororesque ſuas, quæ omnes fermè ætate puerili ſunt, facere hunc illi annum decimumquartum jam agentem ſuſtulerunt patri: & in Italia Hiſpaniaque ſic apud ſe detinent, ut nunquam de eo quicquam vel minimum potuerit cognoſcere, quamvis monitionibus & cenſuris Eccleſiaſticis adverſus plagiaros iſtos expertus ſit. Has enim iſti ludificantur liberè, ſatis habentes unica abſolutione, quam Generalis ipſorum, Hiſpanus homo, ſubmiſerit.

Eripiunt bona familias.

Interea verò ubi Airaltus ille vitam cum morte commutaverit, poſtulabunt Ieſuitæ jus primogeniti in bona ipſius.

nam

nam votum paupertatis nunquam voveri antè curant, quàm omnis spes successionis exempta sit: Deinde verò ante quàm professi reddantur, omnia sua bona jubentur collegio transfundere: itaque nihil redit foras, omnia feruntur intrò, & ab intestato, & ex Testamentis; quæ isti singulis diebus captant diligentissimè, animis propinquis morti hinc inferorum horrorem ante oculos exponentes, illinc commonstrantes Paradisum apertum iis, qui societati Iesu liberaliter atque profusè daturi sunt: quemadmodum Maldonatus fecit Præsidi Montbrunensi, qui à Sancto Andrea dictus est, quum extorsit ei bona mobilia omnia, & res omnes ante partas, dolo confessionis unius plenæ avaritia & fraude: à qua Dominus Pibracius, tanquam iniquè probata, provocavit in Senatu palàm. Neque ignotum est testamentum illud quod per Goudranum Divionensem Præsidem fieri curaverunt, quum sororem suam germanam, suam hæredem unicam aspersit dimidio coronato aureo, & septenas millenas libras proventus annui in Iesuitarum corpus transportavit. Nec illud obscurum, quomodo familiam Bollonum, quæ una ex potentissimis fuit Burdegalæ, diripuerunt commodo suo; & (quod exemplum est recentissimum) qua ratione obtinuerunt jus primogeniti in familia Præsidis Burdegalensis à Largobaculo dicti, eoque nomine agrum Faiollarum sibi vindicarunt: quem agrum vænum dederunt coronatis duodecies mille, pecuniamque illius in Hispaniam transmiserunt in thesauro ipforum asservendam. In Gallia enim nihil omninò servari curant, præterquam ea immobilia, quæ conditione non alienandi ipsis legata sunt.

Præterea nemo nescit, qua fraude unicum fratrem Domini Marchionis Canillacensis rapuerint: qui jamjam octies millenas libras habet redditus annui, & secundus hæres amplius quadragies quinquies millenarum est. hunc verò cavebunt artifices isti diligentissimè ne adigant paupertatis vo-

tum, tantisper dum spes aliqua successiois à fratre majorè futura est: qui non conjugatus est, sed vitam suam quotidie exponit belli periculis ad servitium Regis, à quo honores vicarii Regii in Aruernia adeptus est. Neque dubiù est, si quid illi humanitus accideret, pro ut judicia se habent, quæ secundum ipsos hæcenus facta sunt, quin Marchiones Canillacenses futuri Iesuitæ essent, familiamque illam, quæ ex amplissimis, locupletissimis, & illustrissimis totius Aquitanix una est, funditus everfuri.

Gentem nostram fermè plerique omnes accusaverunt imprudentiæ nomine: justitiæ, liberalitatis, fortitudinis, animique habebimus quidem satis, atque adcò plus satis: sed prudentiæ nequaquam. Et quàm supinum est, quam imprudens iudicium, amabo vos, quòd homines istos probemus, quum præ se ferunt contemptum aliquè binorum fortè solidorum ad scholæ aditum, & aliquantuli minervalis: & tamen videmus eos triginta annorum spatio ducenties millenas libras in proventum annum fecisse quæstus?

Eia age, nobiscum sic quæso paciscere, triplex

Accipias pretium, legaraque cuncta relinquant,

Abstineatque manus alieno, & munera temnas.

Sed pietas jam nota tua est, animusque benignus:

Magna petis, qui parva fugis.

In nostra hac Academia nunquam fuit à pauperibus quicquam postularum. sed si quis puer majoribus honestis natus ad coronatos quatuor aut quinque donaverit ei qui toto anno ipsum instruxerit, potestne vir bonus hoc in malam partem accipere? nõnne ex æquo bono est, ut qui ætatem suam in literarum studiis consumpserunt, aliquid habeant *unde toga niteat*? hoc si quis denegaverit, non modò non dat operam paupertati allevandæ, sed etiam contra in abyssum deturbare pauperem videbitur: Olim egenti juveni, quisquis tandè esset, ratio erat exposita qua inter divites commodè elabretur

tur tempusque ætatis suæ transigeret ad annum usque vigesimum, aut etiam alterum atque vigesimum: tum incipiebat quasi emergere, & compendii aliquid facere. hæc ratio juvenes mille quotannis ad studia adducebat, alebatque. sed postquam Iesuitæ studiosos ad se pellexerunt, jam animos omnino abjecerunt multi: ut *sublatis studiorum præmiis, studia pereunt.* Maximi quique & præstantissimi inde à summa antiquitate viri æquum esse duxerunt, ut iis qui juventutem instruunt scientiis, tribueretur sua compensatio: & accedit ad hanc rationem, commune ipsa necessitas. *super omnibus negotiis, melius atque rectius olim provisum: & que convertuntur, in deterius mutantur.*

Et tamen hi boni viri venenarios astutos imitantes, qui nunquam crassum veneni sui boletum iniiciunt, sed cibo aliquo delicato & fastidioso solent subtili arte adjungere atque confundere, nullam viam commodiorem invenerunt qua studiosos ad se perducerent, quàm abolitis illis mineralibus quæ olim obtinuerunt. Effrænis enim juvenus longè magis optat sumptus facere *in locis adiles metuentibus*, & pecuniam à parentibus transmissam ad se licenter profundere, quàm numerare eam præceptorum qui toto anni curriculo de commodis ipsius studiisque laboraverit officiosissimè.

Atque hæc quidè omnia non faceremus tanti, nisi fascino-rum & sortium quas Iesuitæ, in juventutè adhibent, rationem videremus habendam esse. Sed quemadmodum curabant olim Romani studiosissimè, ut nobilitatem Gallicam Augustoduni instituerent, eamque alerent & educarent tum in benevolentia justa erga imperium ipsorum, tum in oblivione pristina Gallorum libertatis: non secus ille Tyrannus Hispaniæ Iesuitas habet, tanquam stativis suis, in Gallia depositos; qui amorem nominis sui & dominationis suæ in teneris mentibus liberorum nostrorum ingenerent. *Semina in corporibus humanis divina dispersa sunt: que si bonus cultor exci-*

Juventutem amore imbuunt nominis Hispanici.

pit, similia originis prodeunt: sin malus, non aliter quàm humus sterilis ac palustris necat, & deinde creat purgamenta pro frugibus. Etiam quemcunque laborem & molestiam postea tubiveris ad convellendas opiniones ejusmodi, frustra est; *stomachus enim morbo vitiatus quosunque accipit cibos, mutat.* itaque tandem ad metum humanarum legum atque ad vim confugiendum est, & *magno timore magna odia compescenda. sed fidelius & gratius semper est obsequium, quod ab amore quàm quod à metu proficiscitur.* Quicumque ab Aspide fuerunt icti, quam vocant Dipsadem, ii perpetua quadam siti infestantur præ veneni illius acrimonia, quod in omnes corporis venas serpens totum sanguinem exsiccat, & ita exhaurit ut nihil nisi bibat æger nec tamen expleri ad satietatem possit. Sic qui venenata ista & pestilente Iesuitarū institutione semel imbuti sunt, uruntur assidua siti ac desiderio perturbandi negotia publica Patriæ suæ & dominationem Hispanicam promovendi.

Nota est in vulgò historia Lusitaniæ, jam diu Rex Philippus oculum ad vicinum illud Regnum Lusitaniæ adjece- rat: sed fieri non poterat nisi morte Regis & pleræque nobilitatis Lusitaniæ, ut illud Regnum in leges suas cogeret. Hic Iesuitas occupat, qui erant ad latera Sebastiani Regis, seque in Regione illa Apostolos vocari jubent. Isti mille artibus & tegnis veteres quosque famulos & ministros ipsius, etiam Petrum Alcaffonensem ipsum Secretarium Regni expungi curāt: & autores ei sunt traijciendi in Africam, ut inimicos longè valentiores & potentiores ipso invaderet. Aggressus est: sed cum jactura vitæ, tum suæ ipsius, tum totius fermè Nobilitatis Lusitaniæ. Postea Regnum Cardinalis obtinuit, sed minimè diuturnum: quo tempore Iesuitæ dolos suos tam optaverunt commodè, ut statim post Cardinalis obitum Rex Antonius, quem omnes Ordines Regem salutaverant, ex continente eiceretur, quum die unico omnes portus & navalea Maris ad defectionem à Rege suo

Vnio Lusitania ad tyrānidem Hispanicā opera Iesuitarū procurata.

Vniois Portug. fol. 9. & 10.

ge suo addixissent, adèò ut miser Rex mutata veste milliaria amplius quadraginta coactus fuerit pedibus conficere. Stabant adhuc à partibus Regis Antonii insulæ Terceræ quarum permagna erat commoditas, & quæ totam navigationem Indiarum divellebant. Eò perreperunt Galli, Domino Commendatore Chattenfi duce: omnes Insularum Incolæ, itemque religiosi Franciscani, & alii sese studiosissimos erga suum Regem esse ostendebant, & juratissimos Castilianorum hostes. Contrà verò Iesuitæ, qui reliquas partes illius Regni perfidis sollicitationibus ad defectionem perduxerant, cœperunt fulmina venalis suæ vocis in Gallos jaculari & extollere Philippum Regem. Quid hîc nostri? pro eo quod in mare proiici ipsos oportuerat, aut certè ex Insulis confestim ejici, id fore satis visum est, si obducto muro includerentur in Claustro ipsorum. Atque hæc ipsa res copiosè

Union. Portug. fo. 197. b

narratur in historia Genuæ excusa ad mandatum Regis Hispaniæ, quæ tota in gratiam ipsius contexta est: Ac propterea quicquid de Iesuitis in ea habetur scriptum, ipsis honori & laudi vertitur, ut qui præcipua fuerint instrumenta conciliandæ unionis istius, qua Lusitania sese adjunxit Castiliæ, quemadmodum etiam præfens ipsorum labor & opera non fertur alio, quàm ut unionem consimilem adhæSIONemque procurent Galliæ ad Regnum Hispaniæ atque perficiant.

Quid tum boni Iesuitæ! ubi tempestivum esse animadverterunt, muros portis suis obstructos una & eadem nocte dejecerunt, atque in eos proposuerunt Sanctum Sacramentum Altaris, illudentes Deo, & Sacris Mysteriis ejus ad seditiones movendas abutètes, cœperuntque tam bellè & commodè sollicitare animos populi ut refrixerit à cõsociatione Gallorum, quorum copiæ imperio Maraschalli Strossæ agebantur, & qui hac ratione fusus est. hic verò arrigite aures obsecro, quicumque me dicentem auditis. Narrat historia proceres viginti octo, & Nobiles Gallos quinquaginta duos

Fol. 214. b.

uno die in uno eodemque pegmate Villæ Francæ decreto Hispani fuisse excarnificatos, & suspensos milites innumeros. Refert eadem historia, ejusdem belli temporibus Franciscanos quingentos, aut alios religiosos, qui concionati fuerant aut aliquid dixerant de causa Regis Antonii, morti fuisse traditos. hæc Iesuitarum præcepta: occidite, trucidate, suspendite, excarnificate; ac proinde videmus eos, qui confessionem peccatorum suorum in Regno Galliaë apud Iesuitas adunt, & uberibus aluntur ipsorum ita feros & cruentos esse, ut alii aliis violentas injiciant manus.

Narrat Ammianus Marcellinus lib. 27. historiae suæ ad Pontum Euxinum populum extitisse Odryfas dictos, *qui ita humanum sanguinem fundere erant assueti, ut si hostium copia non daretur, ipsi inter epulas suis corporibus ferrum imprimerent.* hi verò aliorum sanguine alij cruentant manus, cum tamen copias hostium adhuc procedere videant innumerabiles & in agro promiscuè grassari. Ite igitur, ô Viri Nobiles, sequimini (si Deo placet) istos Iesuitarum discipulos, ut ad primam quamque vertiginem perfolvant vobis pretium officiorum vestrorum pugiunculorum suorum istibus: & si forte per ipsos res vestrae optimè cesserint, saltem ut efficiatis aliquem angulum Galliaë *Maurorum Provinciam, & ex Bætica jura petatis, quanto pulchrius erit vestra fide communi, vestris communibus viribus imperium retentum atque omninò recuperatum esse?*

Maçte igitur animo, ô præstantissimi atque Indomiti Nobiles Galliaë, pergite vos restituere omnes atque adunare in corpus unum exercitus. Deus protector Regnorum, Deus qui semper suum illum oculum misericordiae advertit ad Regnū Galliaë in maximis illis calamitatibus, hic proculdubio amorem & concordiam in medio vestri implantaturus est: hic vobis frontem horrore circummunit, vigore brachium: hic vobis immittet Angelos suos, per quos confirmemini,

memini, ut exterminetis brevi ex Gallis omnes istos putidos Castilianos & crepantes superbia.

Dicebat Alexander Magnus Antipatrum albis vestibus indui, sed intus rubere totum. In hunc modum extant nunc quamplurimi, qui in speciē administri sunt Reges & in rem suam ipsorum optimè res secundas Regis vertere didicerunt, sed intus toti rubent, toti Hispani sunt. Veruntamen homines isti, qui Iesuitarum opera indigent ut nefaria consilia sua exequantur, non continuò audent aperteque dicere Iesuitas in Gallia finendos esse (nam qui hoc dixerit, perinde est planè ac si crucem rubram prætulerit) sed hoc dicunt, intempestivum nunc esse ut expellantur Regno, & argumenta considerationum adferunt, ad quæ singula respondebo. Antequam verò id faciam, necesse est firmissimum ipsorum propugnaculum destrui, quod versatur in constitutione iudicii à consilio facta Anno 1564. Adversus hoc firmamentum illorum utar quinque responsionibus, quarum minima plus satis ad labefactandum firmamentum istorum futura est.

Primus locus responsionis est, actionem illam sive instantiam 64. anni extinctam esse, non trium solummodò, sed triginta annorum spatio. Quod autem adfertur non perimere actiones, sive peremptionem instantiæ non obtinere in Parlamento locum, id tum demum verum est, cum propè est ut lis iudicetur. In hoc autem casu tantum abest ut lis Iesuitarum eo deducta sit, ut contra ne acta quidem litis ad cognitores comportata sint: quæ actio prima est omnium, per quam aditus parari solet ad constitutionem iudicii in consilio legitimo.

*Quinque
responsiones
ad iudicii
constitutionem à
Consilio factam
anno 64.*

Secundus locus responsionis est, actionem anni 64. ab actione huius anni differre quàm maximè. Nam primò qualitates, seu condiciones diversæ sunt: tum enim Iesuitæ actores erant, nunc autem defensores & rei. Secundo tum agitur quæstio utrum privilegii Academiæ fruituri essent,

F nunc

nunc verò agitur cognitio utrum ex Gallia exituri: Postremo cum per illud tempus de iudicii constitutione in causa ipsorum agebatur, iudices id sibi voluerunt, ut postularum ipsorum denegarent: nunc verò quid esset à concilio iudicium constituit in hac causa ad vitam Regis pertinente: quàm interea temporis sicarios istos in medio nostri alere, qui nihil tam sitienter & furenter expectant quam mortem illius?

Tertiò inter annum 64. & hunc nostrum annum 94. summa est diversitas. Nam illo anno formidabatur malum quod accidit, & multi ne præsumere quidem voluerunt, decepti lenibus ac mellis istorum hypocritarum verbis

————— *Quis te tam lenem fluentem*

Moturum totas violenti gurgitis iras

Nile putet?

Ecquis temporibus illis vel præcipere animo potuisset se Lutetia in urbe visurum accensos Hispanienses, qui has speciosas & amplas urbis plateas calcarent pedibus, subnixis alis sese inferentes, oculo truci, rugosa fronte, segni ac gravi passu?

Ecquis ad Ausonia venturos limina Troas

Crederet? aut quem tum vates Cassandra moveret?

Anno illo 64. nondum fuerant auditæ Patris Bernardi & Comoleti voces Regem Holophernem, Regem Moabitarum, Neronem appellantium, & confirmantium Regnum Gallia electivum esse, atque auctoritatem stabiliendi Reges ad populum pertinere: denique hunc locum veteris Testamenti in hanc sententiam adducendum, *eliges fratrem tuum in Regem: fratrem tuum*, inquebant illi, non ex eadem stirpe aut ex eadem gente sive natione; sed eadem religionè junctum, ut Magnus ille Rex Catholicus est, Magnus ille Hispaniarum Rex. Quin eò impudentiæ Comoletus venit, ut teretrima blasphemiam ausus sit dicere, his verbis, *eripe me Domine de luto, ut non insigam*, Davidem Spiritu prophetiæ intellexisse hoc

*Nam lutum
Gallis dicitur
bourbe,
vel bour-
bies.*

hoc dictum & sensisse, de familia Borbonia. Dum hi motus extiterunt, animus illis fuit instituendi Pictavii Iesuitarum collegium, adfirmantibus procerem quendam virum divitem & religiosum maximè constituisse octingentos coronatos redditus annui ad fundationem collegii istius numerare. postquam vero diu multumque cum ipsis actum est, ut cognosceretur quisnam ille donator esset, nec alterum quemquam possent subicere, tandem inviti coacti sunt agnoscere atque confiteri hunc Regem Hispaniarum esse: qui nunquam certè dubitaturus est, nunquam recusaturus rem adeò pusillam expendere, ut eos homines apud nos alat; qui nobis tam exitiosi sunt, & tantum periculorum adferunt. Hæc ita se habere testati sunt uno ore Pictavienses deputati omnes, qui operam suam consumpserunt ut Pictavium restitueretur majestatis Regiæ obsequio.

Anno 64. Iesuitis nondum erat liber ille vitæ, in quem postea retulerunt quicquid confessionibus suis ab eo tempore didicerunt de arcanis rebus familiarum, percunctâdo famulos & servos nō tam de fide conscientiaque eorum, quàm de sermonibus qui à parentibus Dominisque ipsorum habebantur, ut qua conditione singuli nostri sunt cognoscerent. Comoletus concionem in arce Lutetiæ habens (Bastiliam vocant) apud Amplissimos Dominos qui in vinculis illic tenebantur, in eunte anno 1589. dicebat iis, postquam innumeras blasphemias impudentissimo ore eructasset, eum qui antè Rex ipsorum fuerat jam nō amplius esse: meditabatur nempe jam eo tempore cædem, quam postea patrari curaverunt. Quum Trovæus & Capitaneus Aubrius in eundem carcerem Lutetiæ arcis per Buissium Clericanum cōjecti sunt, non fuit consilio Quadraginta virorum tantum auctoritatis ut eos inde eximerent: sed unus Comoletus, solus inquam ille, tanquam alter Orpheus sua auctoritate eduxit ipsos: usque adeo sedecim prædones à nutu Iesuitarum pepend-

runt. Postquàm de electione Pontificis, qui sedem obtinet hodierno die, fuisse cognitum; Comoletus, qui ex Cathedra descenderat, denuò conscendit eam, & repenti exclamare cœpit quàm maxima voce, Audi Politice, audi, res novas intelliges: habemus Pontificem, & quem? bonum Catholicum, quem amplius? bonum Hispanum. Abi Politice, & suspende te. Non hi fuerunt sermones illi, quibus Iesuite anno 64. utebantur. Scribit quidam vetus auctor. *serpentes parvula fallunt: ubi aliquam solitam mensuram transit, & in monstrum excrevit, ubi fontes potu insect, & si afflavit durit quacunque incessit, balistis petitur: possunt evadere mala nascentia, ingentibus obviam itur.*

Elegans est dictum illud Livii, *antè morbos necesse est cognitos esse quàm remedia eorum: sic cupiditates prius natæ sunt quàm leges, quæ eis modum facerent.* Plato fermè in principio libri de legibus primi, Minoem scribit nono quoque anno profectum esse, ut ex Iove cognosceret, quas leges Cretensibus laturus esset: propterea quòd tempore sic mutantur & variat omnia, ut qua res hac tempestate videtur optima, eadem comperiat damnosissima perniciosissimaque in alio tempore. *Vsu probatum est, leges egregias, exempla honesta ex delictis gigni: nam culpa quàm pœna tempore prior, emendare quam peccare posterius est.*

Adeatur Dominus Illustris Marchio Pisaniensis: is vobis testaturus est inde ab Anno 64. ex quo tempore legatione fungitur & res Galliæ in Hispania ac Italia agit, nunquam sibi magnum ullum fuisse negotium, quin Iesuitam secum in eo tractâdo committi viderit. Rogate eos, qui omnes literas de rebus maximis hoc calamitoso bellorum tempore interceptas perlegerunt & notas illarû explicarunt; ii vos confirmabunt nihil à se perniciosi aut improbi fuisse lectum, quin adhibita fuerit opera Iesuitæ. Et (quòd factum est recentissimum) Lugduni, postquam rediit opidum in potestatem Regis, Iesuita quidam quum Missam canere incepisset, ut vidit nobilem

nobilem quendam synthefi alba instructum, proripuit se repente extra Ecclesiam populo frequentissimam, futurum sperans ut seditione hac via excitaret: quam rem post etiam tentaverunt ab eo tempore, & urbem illam (cujus dignitatem gravitatemque nemo ignorat) tandem perdituri sunt, nisi quamprimū de auctoritate sententiaque vestra expellantur.

Quartus responsionum locus hic est: quisquis contra modificationes, & conditiones venit, ex quibus res ulla sancita & confirmata est, eum commodo privari est æquissimum quod inde percepturus esset. Atqui inde ab Anno 64. Iesuitæ fecerunt omninò contra quàm conditionibus Possiaceni illius Consilii provisum erat: etsi hæc unica est approbatio, quam à se in Gallia habitam possunt obtendere. Primum enim contra illius conditiones venerunt, quia retinuerint

Iesuitarum nomē: quod disertis verbis fuerat vetitum. Nam gloriosum illud nomen Iesu singulariter unico servatori mundi fuit reservatum: nec inter Christianos post omnem hominum memoriam quisquam tam præfidens & ambitiosus inventus est, qui illud sibi privatim aut publicè, seorsim aut in communi tribuerit. Quin eò prolapsi sunt impudentiæ, ut illud nomen suis thesibus usurpaverint, quibus *mellea delenifica, & suada oratione aliud clausum in pectore habentes*, aliud promptum in lingua, ante mentes tres conati sunt assentari iis, quos detrusos cuperent in profundissimum Barathrum Inquisitionis Hispanicæ. Accedit alterum, in quo à Possiaceno Concilio discesserunt, cujus auctoritate Collegium quidem recipiebatur, sed religiosa professione rejecta ipsorum. Tantum enim ausi sunt facinus ut religionem suam in medio vico Sancti Antonii velut Tropæum statuerint: ubi hoc etiam tempore gravissimum suæ illius impudentiæ, documentum adhibent, istud, quod in suis Casulis plena insignia Franciæ gestant cum Galero Cardinalitio super imposito; ut affirmant palam se invito Rege, cui nullo juramento fidei

*Venerunt di-
rectè contra
Possiacenū
concilium:
eoque irritū
est expressa
clausula, &
Iesuita in
Galliam nō
admitendi.*

obstricti sunt, quemque voluerunt & singulis diebus volunt per sicarios è medio tollere, quòd Carolus Decimus nescio quis Rex Francorum extiterit agnoscere, quo regnante spem habuerint se hoc quoque Regno idem effecturos ac fecerunt Regno Lusitaniæ, dum Cardinalis alter rerum potiretur. Tertio Possiacenum illud Concilium ipsorum disertè caverat, ne quas bullas obtinere possent restrictionibus adversantes, quæ in judicio illo continebantur: quòd si ullas obtinerent, præsentem concessionem fore irritam, nullumque effectum & vigorem habituram. quæ res eadem conditione verè confecta est. Isti verò bullas adeò contrarias Possiaceno illi consilio assequuti sunt, ut earum bullarum auctoritate quæcunque limitationes, exceptiones, & restrictiones ad privilegia institutaque ipsorum adhibuerint, excommunicati pronuncientur majore excommunicatione: neque solum illi, verumetiam quicumque disputare de iis præsumperint, licet id duntaxat facerent ad investigandam veritatem. hæc enim ipsissima verba sunt bullæ ipsorum Anno 1584. perscriptæ: *suisque prepositis in omnibus & per omnia obedire: & huic sedi immediate subjectos, & à quorumvis ordinariorum, & delegatorum, seu aliorum Iudicum jurisdictione omninò exemptos: pro ut Nos etiam vigore presentium eximimus.* Hoc verò ex diametro pugnat cum illa consilii Possiaceni clausula: *ea lege ut in societatem collegiæque prædictæ Episcopus diocesanus omnem habeat superintendentiam, jurisdictionem, & correctionem.* ex quo sequitur necessariò, Possiacenum illud consilium ipsorum manere irritum cum ex dispositione juris quam modò diximus, tum verò ex clausula perimente alia quævis acta, quæ conventu illo Possiaceno expressa est, hoc modo: *renunciabunt ante omnia & expressè privilegiis omnibus in bullis eorum comprehensis, quæ rebus antecedentibus adversantur. Alioquin, hoc nisi præstiterint, aut si quæ alia deinceps in futurum obtinuerint, hæc literæ manebunt irritæ, nullum effectum valoremque ullum habituræ.* Sed

en vobis clausulam bullæ ipsorum anno 84. perscriptę loſigę
 diverſiſſimam : qua clausula cùm nos qui adversus ipsos dici-
 mus, tum vos, amplissimi viri, qui de ipsis cognoscitis, tũ illi
 ipsi Poſſiaceni Iudices, qui ita decreverant, omnes id unum
 excommunicati sumus. *Præcipimus igitur in virtute sanctę
 obedientię, ac sub pœnis excommunicationis latę sententię, nec non
 inhabilitatis ad quęvis officia & beneficia secularia, & quorumvis
 ordinũ regularia eo ipſo absque alia declaratione incurrendis, quarum
 absolutionem nobis & successoribus nostris reservamus : ne quis cu-
 juscunque status, gradus, & præminentię existat dictę societatis in-
 stitutiones, constitutiones, vel etiam presentes, aut quamvis earum,
 vel supradictorum omnium articulorum, vel aliud quid supradicta
 concernens, quovis disputandi, vel etiam veritatis indagandę que-
 sito colore directę vel indirectę impugnare, vel iis contradicere audeat.*

*Qui inda-
 gare audent
 contra Iesui-
 tarum frau-
 des, excom-
 municatos
 esse.*

Quintus & postremus responsionis locus est, ne quid in
 hac causa tam gravi dissimulemus, cujus promptum & cele-
 rem exitum tam ardentibus votis omnes boni desiderant,
 hic est. Quis nescit anno 64. neminem hominem in hoc lo-
 co eã fuisse audacia præditum, ut liberę quicquam posset
 effari adversus conjugationem Hispanicam? *trepidi erāt omnes
 boni & elingues: quum dicere quod nolles, miserum; quod velles, pe-
 riculosum, rotę, cruces, patibula, non fuissent condigna fatiſ
 supplicia iis qui tantum audacię sibi arrogassent. Iam verò,
 ô exploratores Hispanici, quid vobis in mentem venit, quod
 hodierno die adducatis ad defensionem vestri? An quod vos
 hætenus dissimulavit Gallia? atqui hoc ipsum est contra,
 cujus causa vos de Gallia velocius depelli necesse est : nimi-
 rum vis, violentiaque, & Tyrannis vestra, vestrorũ adjutorũ,
 Hispanorum vestrorum, qui nobis constrinxerant manus,
 qui nobis ora præcluserant, qui vobis animi tantum addide-
 rant, qui vocem vestram tantopere confirmaverant, qui de-
 nique vos adeo extulerant? cervices impotentes vestras, vos,
 inquam, homines sceleratissimos, cruentis manibus immani avaritia*
 nocent-

nocentissimos atque superbissimos; quibus fides, decus, pietas, postremo honesta atque inhonesta omnia questui sunt.

Responsio ad
illud, nō so-
lo; Iesuitas
improbos
esse.

At hi soli, dixerit quispiam, non sunt apud nos improbi. Novi: ac propterea eò peiores affirmo esse. nam si hi perniciosi fuissent soli, fuisset levius futurum malum nostrum: magnus Gallorum numerus, quos isti corruerunt, miserias nostras nobis apportavit. Et tamen vellent homines isti hodierno die & appetere latitare; seque in turbam istam intrudere ut sint obscuro, *societate culpa & invidiam declinare cupientes, quasi publica via erraverint.* At ex contrario statuimus, quo plus improborum fuit, eò plus fructuum Iesuiticorum extitisse. Præterea tota ista sedecim virorum affeclarumque sentina, omnes isti malorum Principes, nonne jam sunt, in itinere Hispaniam versus, æternum à cœlo Galliæ exulantes, quod tam longo tempore fecerunt pestilentissimum? cho, quid ergo hic adhuc Iesuitæ agunt? quid agant, rogas? nonne id videmus satis? quas factiones, quæ consilia violenta, quas corruptions, & quas ferme seditiones jam non commoverunt? Credite, Amplissimi viri, credite illis non frustra abire tempus: isti animi instabiles, *ad excogitandum acutissimi, ad audendum impudentissimi, ad efficiendum acerrimi*, non otiosi, non inutiles sunt; singulis diebus literarum fasciculos ex Hispania, omnibusque Galliæ partibus accipiunt, quos Suesiones deferri curant: ipsi, ipsi inquam extra urbem exportant eos (nam qui Iesuitam scrutatus fuerit, crimen patrauerit læsæ majestatis divinæ; nec ullus adhuc Capitaneus extitit, qui facinus istud ausus fuerit aggredi) ipsi in conclave suum, cõfiliis habendis destinatū intromittunt eos quos volunt contra Rempubicam & civitatem hanc aliquid machinari: modò præ se ferant se in Ecclesiam aut ad confessionem peccatorum abire apud Iesuitas, quis ea audacia futurus est, ut nescio quas reliquias sedecim-virorum aggrediatur, quæ in Capita nostra conjuraturæ sint? ergo ne patiemur semper nobis

bis hypocritas istos tam indignè illudere ? ergo ne semper barbarorum illorū similes futuri sumus, qui machinas bellicas ludificabantur quum adversus muros suos altarentur, donec se graviter quassari illis senserunt, & irruptione superari ? an permissuri sumus ut inimici nostri tabulata recolligant sui naufragii ? ut Iesuitæ novas artes nectant, suasque factiones informant denuò in mentibus & conscientiis populi, qui nunquam non superat multitudine ?

Quanquam in hac causa nihil tam videtur dignum admiratione, quàm si de modo cogitemus, quo obtineri potuit ut delationes expectarentur, jurisque formulæ & cautiones importunæ ; & qua arte effugerint, ne illicò ex improvìso & sublata omni mora, qua cum otio possent *ambitu propugnare quod scelere commiserunt*, è medio ejicerentur, ut Burdegalæ factum est. Quod quidem facinus est præclarissimum, gloriaque & laude dignissimum, quod Dominus Marefchallus Matignonius unquã perfecit: licet caput gerat innumeris lauris circumdatum, quas ex amplissimis victoriis antehac reportavit. Ille profectò certus & deliberatus ictus, què tum effecit Matignonius, rationè attulit ipsi Aquitanix conservandæ ; quæ absque hoc fuisset, tum certè se ibat perditū, & reliquæ insuper Gallix ruinam lamentabilem per illud tempus fuerat importatura.

O Magnificè & Generosè Marefchalle, tu non a columniis tibi metuisti, non a dolosis improbisque linguis, non à fatido eorum vomitu, qui sese in medio nostri pro servis Regis falso venditantes, fovent, sustinent, sufflaminant & favent crudelissimis, maxime detestandis, & juratissimis hostibus ipsius. Sed tandem omnes malè perituri sunt, cum suis illis Iesuitis, utcumque speciosas considerationes obducant. quarum hæc primaria.

Quid dicetur Romæ? eho, & quid de Domino Marefchallo Matignonio dictum est? cupimusne cognoscere quid sit Romæ dictum? distinguamus eos quorum dicta futura sunt.

G Dicturi

*Responsio ad
illud, quid
dicetur Ro-
mæ?*

Dicturi sunt Hispani, eos qui Iesuitas ex Gallia exterminaverint, omnes Hæreticos esse. an illi aliter locuti sunt, non dicam de nobis solum, qui Regis fortunam sequuti sumus, sed etiam de iis, qui in hac urbe consistentes ad eò forrriter & cum evidentissimo salutis suæ vitæque periculo intercesserunt, ne Lex Salica perimatur? An non dicebant Hispani omnes Lutheranos atque Hæreticos esse?

Contra verò quicumque Romæ & in Italia tota non sunt futuri Castilianarum partium, non obscure dicent hic Rhodum, hic saltum esse: jam Gallos seriò cogitare de rebus suis, cupere integros liberòsque permanere, & hostes juratos Hispaniæ: nunc demum ipsos in suis rebus pervidentes esse, quum à se suoque consortio abigunt exploratores inimici sui: hic denique spectatam illorum virtutem esse, quod velint vitam vividam certamque in incolumitate vivere, quandoquidem atros humores istos, & recoctos, & malignos excreent, excernantque.

*Cruelitas
eorum in In-
diis.*

At si Iesuitæ tantopere sunt exitiales Galliæ, saltem maxima miracula per Indias effecerunt. Maxima quidem certè, atque dignissima, quæ diligenter à nobis observentur. Nam adhibita Castilianorum suorum opera ad mortem impulerunt ferro & igne, ducenties cetera millia miserorum innocentium, quos historia ipsa ab istis perscripta agnellos vocant. Paganismum quidem inde avellerunt, non convertentes paganos illos atque infideles, sed excarnificantes quam crudelissimè. Atque hic observanda est ratio, qua Hispaniolam Insulam ipsius incolis exhaurerunt: omnes viros seorsim ad unam insulæ partem per metalli fodinas deduxerunt, foeminas ad alteram partem in aratione occuparunt; sic cavendo ne qui amplius nascerentur, & vivos omni crudelitatis genere exercendo, spatio annorum quasi duodecim præstiterunt tantum, ut in magna illa insula germani solum Castiliani restiterint. In Peruvica Equuleos habent tormenta-
que

que publica per fora, quibus ad mille viros impetu uno possunt imponere: atque hic milites & lixæ miseros istos Peruvianos divexant ut confessionem ab invitis extorqueant, indiciumque thesauri sui. Itaque si quando elabi possunt, ad montes fugiunt, seque in foelice arbore suspendunt, uxores suas lateribus suis adhibentes, & liberos parvulos pedibus. Hæc monstra atque portenta Tyrannidis nõ secus venantur homines, quàm hic venamur cervos, eosque à molossis & Tygridibus vorari curant, quum eos ablegant ad mellis & ceræ investigationem; itemque à Tuberonibus, quum eos uniones piscari jubent in periculosissimis maris propinqui locis. Quòd si fortè miseros istos secum in bellum abduxerint, nihil commeatus quicquam eis suppeditant, sed vesci cogunt carnibus hostium: adeò ut Hispanicæ illorum copiæ vera sint macella humanarum carnium. Et miramur crudelia facta, quibus in his partibus sese contaminant? quæ tamen lenitatis humanæ futura sunt, si cum illis, quæ didicerunt exequi, comparentur. Usque adeò fervebant homines isti avaritia, ut naves suas triplo magis onerarent miserrimis istis mæcipiis, quàm aut illæ vehere possent, aut ipsi alere: quapropter tanto numero eos in mare projiciebant, ut petentibus ab Insula Lucayos Hispaniolam (est autem spatium longissimum) nec magnetem, nec pinacio vel Carta marina opus esset cuiquam; sed vestigia solum miserorum Indorum persequenda essent in alto fluitantium, quemcunque in locum Hispani truces projecerant.

Videte jam, Galli, etiam atque etiam contemplamini, qua gratia vos Deus affecerit, qui vos à servitute monstrosæ & portentosæ istius gentis vindicavit. Numellæ, Cippi, Catenæ, vobis fuissent futuræ in deliciis: plenis navibus fuissetis in Indias exportati, ut metallicis daretis operam: dum isti gratiosi Domini colonias in vestris opidis statuissent, & prædia vestra rustica in censu ad libidinè animi sui collocassent.

Atque hæc ratio tamen ex sermone scilicet ipsorum fuisset plantandi religionem Catholicam, quum omnes veros Catholicos morti addixissent, aut Catenis constructos tenuissent, nec alios incolas in tota Gallia, quã atheos, prædones, sicarios, incestos, & stipendiarios Hispaniæ suæ reliquissent.

Responsio ad illud, de illis quæstionem habere atque iudicare.

Si ergo, dixerit quispiam, tanta est Iesuitarum improbitas, quæstionem de ipsis haberi, sententiam ferri, supplicium sumi necesse est. Ego verò respondeo Dominum Procuratorem Generalem non esse nescium, quid sit postulato opus adversus eos, de quibus ipse viderit. Sed quod Univerfitas, Filia primogenita Regis, quæ non potest quin abrumpat vincula linguæ suæ, ut exclamet in eos, qui trucidare student parentem suum, intendit actione præsentem, hoc inquam illud est, ut alii omnes excedant Regno dum capitalis quæstio in illos habebitur, qui in vincula rapti fuerint: *lenta remedia & segnes medicos non expetunt mala nostra*. Nota est passim & admodum recens historia fratrum Humiliatorum & Cardinalis Bonronni. Tentaverat unus de fratrum istorum numero Cardinali adferre violentas manus, illicò fratrum istorum ordo exinctus est, & quicumque ordinis illius erant Italia pulsi per Pium Quintum Pontificem, verè suo nomine dignum, qui conspirationes contra Turcam communem hostem procurabat, pro eo quod alii contra hoc Regnum instituant eas. Et nunc quum Regem unum Gallia voluerunt morte violenta affici, quum fecerunt ut Varadius ille Sicarius effugeret, quid? an non Iesuitæ expellentur: profectò quicumque defendunt propositionem istam, plus vitam Cardinalis unius faciunt, quàm Francorum Regis, qui primogenitus Ecclesiæ filius, defensor, atque protector est.

Leges civiles ejiciunt, exterminant, miserisque perpetuis damnant inde ab uberibus eorum liberos, qui in salutem vitamque Principis aliquid intentaverint. Nempè exemplum metuitur. Et nos conservabimus sodales Varadij scilicet? qui
idem

idem votum, simile desiderium, geminumque consilium habent, & qui auctores evadendi fuerunt ipsi? Sic quodcumque unus aliquis Iesuita quicquam aggressus fuerit in Sanctum caput unius est Regibus nostris, hunc eijciemus solum. Egregiam verò propositionem, qua efficiatur illud, ut antè perimantur viginti Reges, quàm Iesuitæ omnes ex Gallia exigantur. Certè qui in hac sententia sunt, non admodum sibi metuunt à mutatione Regis.

Si consilium ageretur de illis morte plectendis, ut olim Templariis factum, capitalis quæstio instituenda in ipsos esset, sed quid Iesuitæ obtédunt? se in Galliam advenisse narrant, ut nobis multum utilitatis adferant: nos autem ipsa docet experientia istos homines in causa fuisse nostri exitii. quid ampliore quæstione hinc nobis opus est? abeant illi, & istam utilitatem adferant inimicis nostris. Atque in hanc sententiam memini apud Tacitum extare insignem locum: *Si, Patres conscripti, unum id spectamus, quàm nefaria voce aures hominum polluerint, neque carcer, neque laqueus sufficiant: est locus sententiæ, per quam neque impune illis sit, & vos severitatis simul ac clementiæ non pœniteat: à qua & igni arceantur.* hæc iusta in Iesuitas sententia.

Accedit ad hæc, quod ante annum 85. hanc formulam, si forte, opus fuisset ad causam istam adhiberi: *hæc lenus enim flagitiis & sceleribus velamēta quæ severant.* Iam verò quum in hoc tempore factum ipsorum & jus ad eò notorium est, nec literas hinc desideramus, nec testes. Eleganter enim Quintilianus, *quædam sunt crimina læsæ Reipublicæ, ad quorum pronuntiationem, soli oculi sufficiunt.* nec abludit ab eo Seneca 10. *Contra verè. an læsa, inquit, sit Respublica, non solet argumentis probari: manifesta statim sunt damna Reipublicæ.* Si quis Iuliū Cæsarem prehendere potuisset, an verò fuisset opus committi cū ipso testes, ut probaretur, ipsum Rubiconem transmississe? in armis Italiam ingressum esse? & ærarium publicum exhaustis?

fuisse? Pictores & Poëtæ olim gladium è vagina strictum iustitiæ tribuerunt, ut docerent non semper scrupulosa quadã religione & mora utendum esse, nec malos Medicos imitari oportere, qui morbis tempestivè non adhibent remedia commoda, sed tantisper differunt dum vires & facultates ægroti attenuatæ & planè attritæ sint.

Sed quid est quod notorium appellamus? hoc uno verbo definiūt omnes Doctores nostri, *quod sit coram populo*. Atque utinam, utinam Iesuitarum crimina tam atrocia, tam certa, tamque notoria minimè extitissent: nō fuisset tam multas calamitates perpassi.

O Utinam arguerem sic, ut non vincere possem.

Me miserum, quare tam bona causa mea est?

Sed nihil integrum Advocato reliquerunt: res enim manifestissimas insitiari, argentis est crimen, non diluentis. Philo Iudæus in Decalogum agens de voce Dei, præclaram rationem adfert cur ea videretur: nam, inquit, quod Deus dicit, non verbum solum, sed etiam opus est. Et illud fertur in ore omnium, vocem populi, id est, bonorum ac non imperitæ plebis, vocem Dei esse: quia de rebus notoriis loquitur, de rebus quæ sub aspectum cadunt, & de quibus est nullus omnino mentendi locus.

Responso ad illud, non omnes exteros esse.

Objicitur, atqui Iesuitæ non omnes sunt extranei. quid tum? quasi verò qui adoptione & fide data Hispani sunt, non affecissent nos longè gravioribus malis, quàm Hispani nati. *Ego potius civem credam, qui in extrema Scythia natus bene de Gallia cogitant, quam qui Lutetiæ geniti & educati locum, libertatem, gloriam, in qua nati sunt, per summum scelus perdere velint & contentur.* Comoletus, Bernardus, & horum similes, nonne Galli sunt? in gremio Galliæ ipsius nati? & tamen an ulli homines sunt, qui tanta impudentia omne contumeliarum & blasphemiarum genus vomuerint cōtra majestatem Regis, & sanctam memoriã defuncti Regis nostri: estne quisquam

in to-

in toto orbe terrarum, qui tantum laboris ad subversionem publici status nostri consumpserit? Nā modo præterea detur falsa aliqua Religionis species, quidquid sit prætextu illius, id missionis est: trucidare, aut trucidandos curare Principes, quos excommunicavit Pontifex, hoc præcipuum missionis caput. Varadius ipse, qui Melodunensem istum sicarium monitis & hortationibus confirmavit, nonne Parisiensis est? Deus bone, quam diu jam iste Iesuitarum ordo, ex Gallia eiectus & exterminatus fuisset plane, si apud nos Hispani alii non fuissent, quàm qui trans Pyrenæos saltus sunt editi? Bona profectò & commoda immensa, quæ Rex Philippus erga Iesuitas confert, satis manifestè docent, eos pro bonis subditis & instrumentis commodis dominatus sui ab ipso semper habitos. Maxima illa navis Iesuitarum oneraria, quæ aurum ipsorum mercesque exportat ab Indiis (nam undequaque homines isti corradunt, ut ærarium suum Romæ & in Hispania adaugeant) maxima inquam navis illa quinquaginta non pendit (ut aliæ) Philippo Regi: quæ res ternis quibusque annis ipsis adfert commoda amplius ducenties mille coronatorū. Tum nomine quæsitæ Lusitanix in partem attributam ipsis dono dedit munus illud, quod Reges Indiarum Orientalium tertio quoque anno Regi Lusitanix sunt præstare soliti: quæ res, si aurum, uniones & aromata placeat aestimare, efficit amplius quadringenta Coronatorum milia. Ac propterea ut justam aliquam munificentix istius præbeant compensationem, nō secus de ipso loquuntur ipsi, quæ prædicant, quam velut summum Principem, qui unquam in orbe terrarū extiterit, prius Romanos viribus superantem, & Regionum amplius obtinentem quàm possideant cuncti alii Reges orbis universi.

Pergite, animæ Hispanæ, pergite jam extollere & magni facere vires Castiliani Regis: effecturus est ut omnes Cardinales sitis, quemadmodum Toletio Iesuita Hispano factum.

Respuunt

*Iesuitarum
missio.*

*Bona & cō-
moda, quæ
percipiunt à
Philippo Re-
ge.*

*Vita Ignatii.
pag. 177.*

*Iesuita Car-
dinalis Hi-
spanus.*

Respuunt modesti homines exigua beneficia (etsi per magnum Prioratum, Abbatiarumque numerum annectunt atque adjungunt mensæ suæ) sed ut sitis Cardinales, hac via tandem ad Pontificatum perventuri, id verò non potest, nec debet anima vestra recusare. Quis asperis & audacibus verbis Illustrem Dominum Ducem Nivernensem excepit, & pro auctoritate relationem fecit, nisi Iesuita iste Cardinalis Hispanus? qui tanta fuit impudentia, ut Ianuario ultimo sit ausus ei dicere, oportere ut tres Prælati se conferant ad Cardinalem Sancti Severini, Inquisitionis caput, absolutionem ab eo petitori, quod interfuerint cõversioni Regiæ majestatis. O rem pudendam! ô blasphemias contra Deum & Sanctam Religionem ejus gravissimas! operis præclarissimi, sanctissimi, utilissimi, & summe necessarij supra quam in orbe Christiano fieri quicquam potuit, absolutionem peti? Sed hoc illud est: quia damnosum, ac ferme exitiale est Hispano, id Iesuitæ semper damnaturi sunt, & factum dignum pœnitentia atque absolutione judicabunt. Hæc certa causa est, cur isti patres famil. diligentissimi, simul ac fama de sancta illa conversione ad se fuit perlata, Puteanum (qui jam Provincialis ipsorum est) Lutetia miserunt Romam, ut fictam & simulatam eam esse Pontifici persuaderent.

Sed jam tot traxisse moras, tot spicula tædet vellere.

Parlamentum
eiecit eos in-
de ab an-
no 1550.
Pag. 30.

Ecqui vocare in dubium possumus, utrum parricidas istos eijci oporteat, cum inde ab anno 1550. (ut Dominus advocatus Menilius in oratione sua annotavit) postquam Iesuitæ literas suas exhibuissent signatas, *In præsentia Cardinalis Lotharingiæ*, & perscriptas hoc argumento, quòd isti in Hispania accepti essent, præclaro scilicet argumento & consideratione dignissimo, hæc literæ purè simpliciterque à Cura congregatis semestribus duobus rejectæ sint? Deinde post quadriennium instantibus iterum importunitate sua Iesuitis, Curia judicium collegij Sorbonæ desideravit: quo tempore conventus

ventus Sorbonæ dies quatuor ipsos habitus (quemadmodum indubitatè Sanctus Spiritus inter eos præsidebat) verè divino instinctu & inspiratione prævidit, judicavitque istos homines damnosissimos atque perniciosissimos esse, tum statui Regni, tum causæ Religionis, & contentiones infinitas, divisiones, dissensionesque in gente Gallica effecturos. Atque ne quisquam putet fortasse iudicio illorum rē ullam adijci, en vobis ipsa verba decreti Sorbonæ, quo describitur pauculis verbis malum istud gravissimum, quod novæ istius & periculosæ sectæ opera accepimus.

Hæc nova societas insolitam nominis Iesu appellationem peculiariter sibi vindicans, tam licenter & sine delectu quasi libet personas, quantumlibet facinorosas, illegitimas, & infames admittens, nullam à secularibus Sacerdotibus habens differentiam in habitu exteriori, in tonsura, in horis Canonicis privatim dicendis aut publicè in templo decantandis, in claustris & silentio, in delectu ciborum & dierum, in jeuniis, & aliis variis legibus ac ceremoniis (quibus status religionū distinguuntur & servantur) tam multis tamque variis privilegiis, indulgiis, & libertatibus donata, præsertim in administratione sacramenti Pœnitentiæ & Eucharistiæ, idque sine discrimine locorum aut personarum, in officio etiam prædicandi, legendi, & docendi, in præjudicium Ordinariorum, imò etiam Principum & Dominorū temporalium, contra privilegia Universitatum, in magnum populū gravamè, Religionis Monasticæ honestatem violare videtur, studiosum, pium, & necessarium virtutum, & abstinentiarū, ceremoniarum, & austeritatis enervat exercitium, imò occasionem dat liberè apostatandi ab aliis Religionibus: debitam ordinariis obedientiam & subjectionem subtrahit, dominos tam temperales quàm Ecclesiasticos suis iuribus injuste privat, perturbationem in utraque politia, multas in populo querelas, multas lites, discordias, contentiones, emulationes, rebelliones, variaque schismata inducit. Itaque his omnibus atque diligenter examinatis & perpensis, hæc Societas videtur in negotio fidei periculosa, Pacis Ecclesiæ perturbativa, Monasticæ Religionis

Decretum
Sorbonæ con-
tra eos.

eversiva, & magis in destructionem, quam in adificationem.

Nec regulares, nec seculares sunt.

Antequàm effecta hæc innotuissent conjurationis ipsorum, magnis admirationibus in nostra Academia utebamur dicentes, qui tandem sunt homines isti? utrum Regulares, an Seculares? Nam tertiū quidem genus non habetur apud nos. Seculares non sunt: cum in commune vivunt, habeant Generalem suum, & postremò votum voveant paupertatis, omninò tamen disponentes & constituētes de Collegiorum bono. Regulares item minimè; nam regulam non habent ullam, non jejunium, non distinctionem ciborum, nec certis officiis servitutibusque astringuntur, & possunt succedere, quamvis se ipsi non possint à fide sua data absolvere, habent quatuor aut etiam quinque votorū genera, simplicia, composita, solennia, secreta, publica: permiscet denique, perturbant, pervertunt omnia, & rogati quales sint respondent, *tales quales.*

Utebamur, inquam, per illud tempus admirationibus amplissimis: jam verò totum hoc desit. cur autem? quia (ut uno verbo absolvamus) nec Regulares, nec Seculares sunt. Quid ergo? veri exploratores & corycæi Hispaniæ: qui nomen sibi quodlibet indituri sunt, nec lecturi sunt si nolis, & juramento omnia, quæ voles facturi sunt reservata sibi dispensatione *ad cautelam*, modò eos sinas ex animi sui sententia & commoditate prodere, explorare, rumores falsos in vulgus disseminare, nuncios comminisci ad Hispaniæ commodum, ignemque dissensionum nostrarum accendere & fovere arbitrato suo. habes jam expositum, quid isti postulent: habes voti ipsorum, professionis, regulæ, consiliorum, adeo quæ summi boni explicationem.

*Rejēti etiā
in Italia.*

At non solum Sorbonæ Pariensis collegium extitit, quo auctore damnantur isti: sed Romæ etiam cernentes optimi quique Hispani illius Ignatii consilium, intercesserunt gravissimè. hoc enim Iesuitæ ipsi scriptis tradiderunt in vīta
illius

illius pagina 144. postea verò Ignatio ejusmodi instituti confirmationem scriptam postulante, negotium à Pontifice Maximo tribus Cardinalibus datum est; qui ne res conficeretur magnopere pugnant, præcipuè verò Bartholomeus Guidicionus Cardinalis, vir pius quidem atque eruditus, sed qui tantam religionum multitudinem, quanta nunc quidè in Dei Ecclesia cernitur, minus probaret: Conciliorum Lateranensis ac Lugdunensis decretis fortasse permotus, quibus nimirum novarum religionum multiplicatio prohibetur: aut certe propter quarundam laxam fluxamq; disciplinam, quam in pristinum statum revocandam censebat potius quam novas religiones institundas: atque de ea re librum dicitur scripsisse. Quapropter cum id sentiret, acriter nostris restitit, & societatis confirmationi unus omnium acerrimus repugnavit: aliqui non nulli conatus cum illo suos conjunxerunt. Quid ergo in causa fuit, cur istis omissis impedimenti omnibus recepti sint? nempè quod promiserunt expressè quartum votum obedientiæ Pontifici, supra quam omnibus Principibus terrarum orbis. nam hoc illi ipsi eadè pagina 144. literis consignarunt, in hæc verba: *quorum quidem religio, Clericorum Regularium esset: institutum verò, ut Summo Pontifici ad nutum præsto forent, & omninò ad eam normam vitam suam dirigerent, qua multo antè meditata & à se esset cõstitutæ, quod quidem Pontifex tertio Septem. Tibure libenter audivit, Anno 1539.*

Quæ cum ita sint, rejectos certè fuisse illos dicamus in Gallia Italiaque necesse est à summis quibusque Catholicis, sed Hispanicum minimè sentientibus. Nisi forte cò labantur impudentiæ cum Patronis suis, ut affirmare audeant hæreticam fuisse Sorbonam anno 54. quum illud decretum adversus ipsos perferberet: pro ut etiam in hoc tempore adeo sunt perfricta fronte, ut apud mulierculas in suo cœtu pronunciare non dubitent, eos omnes qui hanc causam persequuntur, hæreticos esse, Geneva & ex Anglia advenire. Quod si ego ipse qui dico, non essem cognitus inde à pueritia mea, qua in Regali Collegio Navarræ fui institutus: si etiam no-

toria mea professio, atque admissio in publica & honorata munera inde ab anno 80. & 85. non absoluerent me ab istorum technis manifestissimè, libenter sane fingerent me inde ablegatum esse, qui orationem in ipsos habeam. Sed quis est, qui Iesuitis obloquès bonus Catholicus dici possit, cum Sorbonam ipsam ab Inquisitione Hispaniæ hæreticam curaverint pronunciari? hoc ipsi nos Iesuitæ docent, qui gloriosè prædicant se, postquam decretum illud Sorbonæ contra se scriptum vidissent, ad Castilianam Inquisitionem confugisse, ut Sorbonam Parisiensem decretumque illius curarent condemnari. Cogitate, viri Amplissimi, quis ex manibus inhumanæ, barbaræ, Hispanicæ Inquisitionis istius, istius pedicæ contra omnes positæ qui se amplitudini Castilianæ objecerint, istius sanguinariæ officinæ omnis crudelitatis, istius pegmatis ad omnes horrores terroresque tragicos, qui excogitari in orbe possunt constituti: quis igitur ex manibus Inquisitionis istius elabi possit, quum ipsa Parisiensis Sorbona damnata sit iudicio ejus. Sed ubi est, inquires, ista condemnatio? habes in libro ipsorum, qui inscribitur vita Ignatii, pagina 403. *Porro in Hispania, quòd Sorbonense decretum contra sacrosanctam sedis Apostolicæ esset auctoritatem, à qua religio nostra probata & confirmata est, fidei quæsitores illud tanquam falsum & quod pias aures offenderet suo decreto legi prohibuerunt.*

Nemini hoc mirum videri debet, quòd ad eò curæ Iesuitæ sint Inquisitioni: cum hæc duo instituta non alio fine facta sint, quàm ut Castiliana Tyrannis in universa Europa constabiliretur.

Pecoratio.

Et nos adhuc frigère in exterminandis iis, qui sibi in Hispania consulunt prospiciuntque contra eas res, quæ jure in Gallia peraguntur: qui omnia monita judiciorum ad hostem nostrum deferunt: qui prodiciones omnes moliuntur: qui animos corrumpunt juventutis nostræ: qui denique nihil tantopere in hac vita expetunt, quam ut Regè è medio tolli curent?

cūrent? quid amplius volumus expectari? *opportuni magnis conatibus transitus rerum: nec cunctatione opus est.* Omnes sunt iustissime in istos homines irritati: manat adhuc tota recens malorum plaga, quæ illi apportauerunt. Omnino aut hæc actio Galliam ab istis nouis monstris ad ipsam lacerandam natis liberatura est: aut, si ipsorum doli, si artes, si rumores per ipsos disseminati eos tutabuntur, alta voce dico (ratione quidem inuenerunt efficiendi ut occluderentur portæ: sed vox mea in quatuor hujus Regni Angulos penetratura est, quam ego adhuc consecrare statui posteritati, sine metu & perturbatione ulla iudicaturæ quinam ex Gallis fuerint meliores & studiosiores ad relinquendam sibi eandem libertatem quam à majoribus nostris accepimus) alta igitur voce dico, & *quantum potero voce contendam*, isti nobis plus mali quam unquam fecerunt afferent. Ac eo quidem tempore equidem incertus sum, utrum integræ adhuc sint futuræ vires nostræ: nescio utrum adhuc novo quodam impetu bona & vitam nostri homines periclitari volent:

Pectore concipio nil nisi triste meo.

Res mundi istius transeunt, labunturque momento vno: pigriores nauæ sereno cælo in portu desident: *vincat sententia, quæ diem non profert.* Enimvero quorsum dilationes istæ? scilicet ut otium illi commoditatemque habeant pertingendi institutum suum plenum lachrymis, atque ad eò cruore bonorū omnium. *Tygres leonesque nunquam feritatem exuunt: aliquando submitunt; & quum minimè expectaveris, exasperatur torvitas mitigata: Ita mihi salva Republica vobiscum frui liceat, ut ego quod in hac causa vehementior sum, nō atrocitate animi morveor, sed singulari quadam humanitate & pietate.* Propono mihi ante oculos assidue Melodunensem parricidam illum: & tantisper dum Iesuitæ confessarii hortatoresque istarum cædium in Gallia fururi sunt, nunquam mihi animus conquieturus est. Cum autē ejecti fuerint, tum verò securus futurus sum: tum

scelerata omnia consilia Hispaniæ perrupta in Gallia prospecturus: tum omnia corpora & confratria de nomine Iesu, Loramenti, Virginis, Pallioli sive Cappæ, spiræ, orbicularis, collarii, paivi, & aliæ innumera extinctæ futuræ sunt: si tū denique proditores isti, qui publicum Regni statum appetunt machinationibus, nescient quem hic appellare possent. Nam ut ad Legarum Hispaniæ adeant, nullus est apud nos: ut ad suspectum aliquē, res quamprimum reuelabitur. Tum particularium hominum chartæ in manus Magistratus ipsorum morte relabuntur: Sed hæc societas non moritur unquam: deinde specie religionis devotionisque semper latet consilii illius convocatio: postremò ex centenis hominibus qui confidunt istis, vix bini deprehenduntur, qui arcana sua cum aliis communicent.

*Nescies hoc quisquam nisi tu, quæ sola meorum
Conscia votorum es.*

*Sicut igitur in corporibus ægris nihil quod nociturum est medici relinquunt, sic nos quidquid obstat libertati rescindamus. Neque imitemur homines ex bile laborantes, qui renuunt medicamentum sumere ad integram curationem sui, seque solum levare curant ea biliosi humoris parte, quæ fastidium adfert; tandem verò magno cum scœnore gravissimorum dolorum vehementissimorumque torminū dant pœnas stultitiæ suæ. Quemadmodum etiam odora menta sunt, quæ miseros ex conitiali morbo laborantes ad momentum revocant & restitunt ipsis, non sanitatem adferunt: ad exiguum momentum profunt, nec remedia doloris sunt, sed impedimenta etenim profectò Iesuitæ nulla ratione comprehendi possunt in declaratione à Rege facta, cui exceptio hæc inest his ipsis verbis: *excepta solum molitione & felonis sive atroci perduellionis crimine commisso in personam defuncti Regis Domini & fratris nostri honoratissimi, quem Deus absolvat, & instituto in personam nostram: quæ verba ad nullam rem tam commodè pertinere possunt,**

quàm

quàm ad Iesuitas, qui Lugduno primùm, deinde Lutetia miserunt sicarium Regi vitam erepturum. Adde quod edictum illud die 4. Aprilis, 1594. perscriptum, nō ignoscit aliis quàm qui omnibus foederibus & consociationibus, tum in Regno, tum extra fines Regni renunciaverint. Cum autem præcipuum Iesuitarum votum sit, eos in omnibus, & per omnia Generali suo Hispano, & Pontifici obedientiam præstituros: nullo pacto possunt consociationi isti omnium, quæ in mundo sunt arctissimæ renunciare, quin societati suæ renuncient. Denique non possunt iidem & Iesuitæ esse & comprehendi ædicto Regis: quo insuper cautum est, *ut cum renunciations istæ intra mensem fiant, tum iurandum fidelitatis*: quas res ne hoc quidem tempore Iesuitæ perfecerūt, imò ne actis quidem ullis docere possunt id se voluisse, aut tentavisse facere: quemadmodum revera nō sunt habiles istius facti, quia nemo potest duorum Dominorum simplex & absolutus Vassallus esse.

Eleganter olim dixit quidam, *quid prodest strenuum esse in bello, si domi malè vivitur?* interea dum Rex in armis est, ut evertat, fundat, ejiciat inimicos suos, & urbes cogat, quæ se in rebellionem sua obfirmaverint, dum ardorē solis, asperitatemque hiemis perfert, & se quotidie bellorum exponit periculis causa libertatis nostræ: feremusne ut Iesuitæ in omnibus præcipuis opidis diebus singulis excitent in eum suis confessionibus mille recentes adversarios, & consilium secretum in eis habeant cujusvis rebellionis & proditoris perfidiosissimæ? *Quemadmodum adversus pestilentiam nihil prodest diligens cura valetudinis: promiscue enim omnia invadit:* similiter frustra Magistratus curaturi sunt, laboraturi, huc illuc in omnes partes discursuri: tantisper dum pestis in sinu urbis & Vniversitatis est, acervatim cives nostros sumus amissuri.

Nunquam tempus viderunt in Gallia Iesuitæ ad rationes ipsorum commodius hoc postremorum bellorum tempore:

quod

Vniversitatem ab illis eversam: eamque restitui nō posse, nisi ejiciatur ex Gallia.

quod tempus libentissimè (ut olim Commodus) seculum aureum appellassent. Nam cætera collegia omnia videbant ab extraneo præsidio confertim occupari, atque in dies singulos destrui: videbant omnes studiosos secum esse, totamque Academiam ad solum Iesuitarum collegium redactam, prout etiam ferme est in hoc tempore. Credi nõ potest, *quas strages ediderint* in teneris pueritiæ mentibus, dum nihil aliud in suis narrationibus ac thematis obtuiderent, quàm quibus rationibus vitam Regi eripere sit permissum. Et si quod Lutetiae commiserunt malum, si bene obseruabitur, nihil ad illud malum, quod aliis omnibus oppidis intulerunt.

Sunt qui affirmare audeant damnum Academię Parisiensis claustris murorum ejus circumscriptum esse: sed oratores isti malè attendunt ad rei veritatem. nam si rivos sistamus, ex quibus simul junctis existunt ingentes fluvii, certè fluvios exarescere est necessarium. Sinite Iesuitas in provinciis omnibus obtinere: oportet exarescat Parisiensis hæc Academia. Et revera sola comparatio summi illius gradus & fastigii gloriæ, in quod vos, Amplissimi viri, vidistis evectam nostram Universitatem, labefactatio continua illius ex quo Iesuitæ venerunt in Galliam, seque per singulas urbes unde frequentia studiosorum assuebat confirmarunt, abyssus denique paupertatis, miseriæ, atque egestatis, quò jam adducta est (jam enim propè est quum actura sit animam, nisi per vos, Domini Amplissimi, natos suos in summis istis difficultatibus succurratur ipsi) nonne satis luculenter æquitatem docet tam querimoniæ, quam postulationis hujus quam nunc à vobis postulat?

Quòd si dies conservationis non minus jucunditatis habet, quàm natalis habere solet, certè dies ille quo Iesuitæ ex Gallia exigentur, non minus observatione dignus futurus est, quàm dies, quo fundata & instituta est hæc nostra Academia. Et quemadmodum Carolus Magnus, postquam Italia

liam à Longobardis, Germaniamque ab Hungaris liberaffet, bis Hispaniam transmiffet, & sæpenumero Saxonas domuiffet, instituit Parisiæfem Academiam, quæ annos octingentos fuit omni artium & fcientiarum genere florentiffima, perfugiumque literarum extitit ex Asia exulantium, & in Græcia, Ægypto, atque Africa everfarum: Similiter hic Magnus Henricus expulſis vi armorum Hispanis, & exterminatis areſto ſententiaque veſtra Ieſuitis, hanc noſtram Academiam in ſplendorem priſtinum & antecedentem gloriam ipſius reſoſiturus eſt, & nomen laudeſque ipſius decantabuntur æternum in theatris noſtris, eruntque triumphipius, victoriæque & fortia facta perpetuum verſuum noſtrorum & Panegyricorum argumentum.

Vos autem, Domini Ampliffimi, quibus hoc tantum bonum, hæc rara atque optanda foelicitas nunc demum cõtingit, ut ſedcatis ad iudicium magnæ hujus & pergravis cauſæ: attollite, obſecro, attollite cogitationes veſtras, & in futurum uſque ſeculum eas protendite. veſtrum nomen, memoriaque veſtra aureis literis æternùm incidentur, non ſolum in noſtra Academia, verumetiam in animis bonorum omnium, ac præſertim verorum Gallorum omnium.

Aurea Clio,

*Tu nihil magnum ſinis interire:
Nil mori clarum pateris, reſervans
Poſteris Priſci monumenta ſeculi
Condita libris.*

*Tu ſenefcentes titulos laborum
Flore durantis reparas juvente,
Militat virtus tibi: te notante*

Crimina pallent.

Hanc igitur occaſionem oblatam tenete, & ampliffimi orbis terræ conſilii Principes vos eſſe recordamini. Ne dubitetis, quin Areſtũ veſtrum quam promptiffimè ubique locorum effectum red-

I datur:

datur: simulac fama illius in alias urbes transvolaverit, ea ipsa hora omnes Hispanici exploratores isti inde exigentur. Qui autem Parlamento dicunt nō esse auctoritatem ejicienti ipsos, nisi ex ditione conventus sui & jurisdictione sua: nesciunt homines illi, quæ sit Parlamenti in hujusmodi causis jurisdicōtio. Non sunt angustiores limites ipsius, quàm sint mucronis, & armorū triumphalium Regis: qui curabit fieri Senatusconsulta vestra in ipso quoque Pedemontano agro, ubi secūda fortuna ipsius jam flores lili sic implantavit procul, ut omnia tormenta Hispanica eos nec labefactare, nec commovere possint.

Rex quod bonum est expetit: an ergo credibile est eos amari à Rege, qui vitam ipsius quotidie appetunt, & qui omnes calamitates, quas miser populus ipsius perfert, attulerūt? Quum sententiam tuleritis Arresto vestro, tum si qui remorari volent executionem ipsius, eos ad centies mille oportebit convenire, siquid per se effectum volent. Cupit majestas Regia, ut aliquo pacto sitis triumphorum ipsius participes,

— *veterumque exempla sequuntur*

Digerit imperii sub iudice facta Senatu.

Ejecit Lutetia præsidium Hispanicum armatū, apertumque vos, Amplissimi viri, expellite tectum & secretum illud, expellite præsidium hoc, cujus opera alterum illud fuerat intromissum, cujus opera illud hic substituit tam diu, & cujus arte illud fuisset duplo confirmatum, si commoditatē transitus ad flumen Osiam adhuc habuissent, quando ad Bellovacos usque pervenerunt. *Venit tempus, serius omnino quàm dignū nomine Francico fuit; sed tamen ita maturum, ut differri jam hora non possit.* Considerate, si placet, Domini consultiissimi, quem in locum res vestræ adductæ sint. Ducem Mayennatem reum læsæ Majestatis pronunciavistis; & Tyrannum Hispanicum adjuutoresque ipsius arma sua cum armis illius jungētes communes Christianitatis hostes. Forte sanè, egre-

gium.

giumque dictum. *Curate ut viri sitis, & cogitate quem in locum sitis progressi.* Lutetiam illis extorsistis, quam se confidebant Dominationi suæ in perpetuum subdidisse. nihil tam illis dolet, quam quòd vitam omnibus vobis non eripuerint: *nunc omnes uno ordine habent.* Alio tempore nihil arce vobis opus esset, arx vestra foret tumulus vester: quin etiam hoc ipsum nescio, utrum tumulum illum vobis concessuri essent. Deus hodie facultatem vobis exhibet planè abrumpendi in perpetuum omnes technas, omnes *πραξιονίας*, omnesque conventiones ipsorum abditissimas: duobus præliis cæsi videntur sibi, quum omnes Iesuitas suos ex Gallia exactos audiverint. Ne committite, Amplissimi viri, ut hæc pulchra, hæc commoda, hæc præsentissima occasio elabatur, expediendi vos ab iis hominibus, quibus literæ non sunt usui (ut olim Caracallæ) nisi ut instrumenta sint ad malefaciendum aptissima. Expellite homines istos, quibus pares non sunt usquam in omni nequitiae genere, *tam acres, tam paratos, tam audaces, tam callidos, tam in scelere vigilantes, tam in perditis rebus diligentes.* De quibus quum exsurgetis, amplissimi viri, capita collaturi, recordamini, obsecro, quam suavis futura sit pœna exilii hominibus illis, qui opes incredibiles in Hispania, Italia, Indiisque possident, pro eo quòd anno 1530. una exigua pensitatio ab Hispano submissa ipsis erat satis, prout ipsi scriptis suis expressè testantur. Recordamini prætercà, quæso, jacturam necessariorum vestrorum, amicorum, fortunarumque vestrarum, desolationem Regionum tam multarum, exitium tam magnorum ducum, tam generosæ nobilitatis, tam multorum fortium militum, quos Martis nostri intestini furor pignoratus est, indefinenter ab istis accensi: quem admodum se nunc quoque in hac re occupant. Ne dubitetis vel minimum, quin si Galliam purgabitis, & hoc veneno levabitis, perinde illi accidat ac corporibus quæ ex longis & gravibus morbis recipiunt firmiorem valetudinem incolu-

mitatemque meliorē, quam prius obtinuerint, latente morborum illorum beneficio. Quum autē Advocatus ipso um ad vos veniens laudabit magnum animum, & clementiam Regis, memineritis, Amplissimi viri, hæc ab ipsis de Rege prædicari, cujus sanguinem quotidie in votis habent, mortē in optatis, cædem in detestandis & execrabilibus ipsorum consiliis, veniat vobis in mentem de hoc Rege homines istos agere, cui adiutoribus istis inde à primo auctore suo Ignatio pars Regni Navarreni crepta est: Nec hodie tantopere laborant de re ulla, quam ut omnibus viribus Regnum Gallie ipsi extorqueant, quod subditum & adunatum Hispaniæ cupiunt, quemadmodum fecerunt Lusitania.

Jam satis, ô Rex, locus fuit datus patientiæ: jam plus satis proditores isti atque sicarii in medio Regno tuo distumulati sunt. quod ad te, gloria tua pervasit ad imperia terrarum orbis longinquissima: nihil nisi victoriæ audiuntur, & res partæ tuæ: tibi cognomen magni in perpetuum est comparatum & immortalitati consecratum: admirabilia facta tua, res tuæ gesta bellicæ, manus tibi palmis impleverunt, pede auctoritatis tuæ temeritatem, perfidiam, & spolia omnium inimicorum tuorum proculcante. Verumtamen, O Rex, non tibi soli vitam in hoc mundo vivis: animadvertite, obsecro, quantum gloria nominis tui foret obscurata, si posteritas in historicis legeret, eo quod angues isti non fuerint suffocati, aut certe ejecti ex hoc tuo Regno, te ab illis tandem fuisse perditum, omnesque miseros subditos tuos post te. Res tibi est, ô Rex, cum patiente & perdicace hoste: qui nunquam, nisi cum vita, præceptas illas
animo

animo cogitationes immanes, consiliaque sua in Regnum
 tuum abjecturus est. Omnes alie artes ipsius defecerunt,
 & infirmiores comperta sunt: nihil jam apud ipsum restat,
 nisi ultimum illud remedium ipsius, ut tolli te è medio cu-
 ret per Iesuitas suos, cum aliter sistere nequeat secundum
 cursum fortunæ tuæ. Vtetur patientia, dissimulabit maxi-
 mè: sed tamen ad scopum hunc suum semper collimabit,
 & tantisper dum Colonia ipsius Iesuiticæ in Gallia futura
 sunt, ubi iudicia, monita, & fasciculi accipiuntur literarũ
 ejus, ubi sicarii ejus hortationibus, confessionibus, commu-
 nione sacramenti, celesmatibus confirmantur, nihil non po-
 terit efficere. Quòd si generosus animus tuus, ô Rex, non
 finit te tibi metuere, huc saltem animum causa servorum
 tuorum liceat advertere. dimiserunt uxores, liberos, facul-
 tates, domos, commoda, ut sequerentur fortunam tuam: alii
 qui in magnis oppidis permanserunt, carnificinæ sedecim-
 virorum exposuerunt sese, ut portas earum tibi pateface-
 rent. Et nunc, ô Rex, an non vitam tuam curaturus esses,
 ut vitam serues illorum, ita cum tua conjunctam ut hæc di-
 strahi ab illa non possit? non afficeret te misericordia respi-
 cientem ad tantum facinarum, tantum liberorum infir-
 morum numerum, qui insolentia & crudelitatis Hispani-
 cæ perpetua mancipia futuri essent? Restat inimicorũ aper-
 torum satis, ô Rex, quos in Gallia, in Belgio, & in Hispa-
 nia expugnes: defende latera tua à sicariis istis domesticis.
 Dummodò procul istos aberceas, de cætero nihil metuimus:

*non potest Hispanus assequi servitute[m] nostram, nosque sibi
 asserere, nisi per sanguinem tuum. Iesuitæ quos creavit ille
 nunquam in Gallia conquieturi sunt, quin cum profude-
 rint. Fidelium quidem servorum tuorum cura adhuc impe-
 didit parricidia ipsorum, sed isti, ô Rex, si ferantur inter
 nos, poterunt semper sicarios mittere, quos confessionibus
 & communionis, ut Barrerium, instruant: nos autem, ô
 Rex, non poterimus in excubiis indefinenter esse. Fieri non
 potest, quin ii, qui eandem rem pertentant sæpius, tandem
 assequantur: animus ipsorum totus cruentatus est morte
 defuncti Regis, cujus cædes fuit instituta & deliberata in
 collegio ipsorû: nec de illo conatu suo, quem in vitam tuam
 manifestò moliti sunt, potest dies noctesque quiescere, sed
 oberrat semper somnians, semper versans, semper laborans,
 ut ad culmen istud consiliorum suorum perveniat: qui cu-
 mulus est optatorum omnium, & desideriorum omnium,
 quibus uruntur Iesuitæ; Illæ autem considerationes, quas
 tibi, ô Rex, opponunt illi qui nõ sunt solliciti de morte tua,
 illæ, inquam, totidem fermè sunt prodiones luculentissi-
 me, atque manifestariæ. quum vitam tuam confirmaveris,
 quum Regnum & Rempublicam constabiliveris, ex tot
 amplis & potentibus opidis exterminato consilio publico,
 quod intus adhuc habent inimici tui Iesuitarum opera, tum
 certè trans montes formidabilis futurus es: tum, inquam,
 ô Rex, honor ille tibi habebitur, qui debetur primario Eu-
 ropæ Regi, Regi gloria & libertate magnificentissimè co-
 ronato,*

ronato, Regi maximo apud eos populos quos baptismo initiauit Deus. Sed dum spes futura est ulla tui cum Veris Gallis omnibus perdendi dolis, artibus, & confessionibus Iesuitarum, indignissimis certè contumeliis afficeris, quantas nunquam Rex ullus Galliaè perpeffus est. Tu filius es, ô Rex, primogenitus familia Nobilissima, Augustissima, & antiquissima earum, quæ in orbe degunt: totum curriculum annorum tuorum tropæis, triumphis, laureis, & Victoriis instructum est, quas de omnibus iis reportauisti, quibus audax animus constitit ad expectandum congressum tuum. Vocant te omnes Prophetia ad dominatum mundi. Nunc verò quinam sunt homines isti, qui proditores, qui nothi partus & adulterini Galliaè, qui animo tuo conantur metus iniicere ab offensa extranei, ut apud te deinceps habeas parricidas illos, qui perpetua cõsilia agitant in tuum ipsius caput? Soliti sunt Reges Galliaè, ô Rex, legem ferre, & non accipere. Deus ille Magnus exercituum, qui te deduxit manu ad eum usque locū, in quo constitutus es, te ad res infinito ampliores adhuc seruat. sed ne contempnas, ô Rex monita, quæ dantur in hoc tẽpore: quin potius expellas cū sicariis istis Iesuitis, eos omnes, qui fortunã suã tumulto tuo superstruūt, dū homines istos in Regno tuo statuūt retinere.

Concludo irrogatione, ut placeat Curiaè accipienti postulationem Academiaè decernere, ut Iesuitæ omnes à Gallia discedant, & exeant ex Regno, agris, & ditionibus, quæ parent Majestati Regiaè intra diem decimum quintū à denunciatione decreti illius: quæ denunciatio fiat in singulis colle-

gis domibusve ipsorū, unum aliquem de ipsis aliorum omnium nomine compellando. *Alias*, nisi hoc fecerint, & si eorum quisquam in Gallia post tempus illud deprehendatur, illicò sine alia quæstionis, cognitionis, & processus forma condemnetur, ut Reus læsæ Majestatis compertus, & vitam Regis appetens: sumptusque refundi ab eis postulo.

RESOLVTIO VNIVERSITATIS SOLENNITER ET

legitime convocatæ. 10. die Aprilis. 1594.

causa postulationis ut Iesuitæ
omniñò expellantur.

ANNO Domini Millesimo Quingentesimo nonagesimo quarto, die lunæ decima octava Mēsis Aprilis, convocata Universitas omnium ordinum hujusce inclyti studii Parisiensis apud ædem Sancti Maturini, pro supplicatione peragenda ab Academia ad ædem Sanctæ Capellæ Regalis Palatii Parisiensis, ad reddendas gratias altissimo Deo pro reductione felici hujusce almæ urbis, prosperitate & felicissimo successu Christianissimi & Invictissimi Domini nostri Henrici III. Regis Francorum & Navarræ, conservatione dictæ urbis sub ditione & protectione dicti Domini nostri Regis, ac pro quampluribus aliis rebus ad Academiam spectantibus, atque super supplicatione facta à D. & Magistro Laurentio Bourceret artium docto-

doctore de vocãdis in jus Iesuitis, ut omnino ejiciãtur.

Dicta universitas debite, ut moris est, hora solita convocata, ex consensu unanimi omnium Doctõrũ & Magistrorum singularum quatuor facultatum, & quatuor Procuratorum nationum nemine repugnan- te, censuit & determinavit, esse annuendum supplica- tioni dicti D. Bourceret, ideoque in iudicium & jus rite & convenienter Iesuitas vocandos, ut ejiciantur omnino. Eam ob rem censuit Vniversitas ex singulis Ordinibus nominandos aliquot selectos viros, qui ea diligenter curent, quæ ad litem cõtra Iesuitas moven- dam pertinent. Vnde facultas Theologorum nomi- navit D. Magistrum Adrianum d' Amboise summum Regiæ Navarrae Moderatorem, & alium Doctorem quem dictus D. d' Amboise voluerit eligere. Facultas Decretorum quæ acta sunt approbavit: & quia unicus tantum Doctõr nomine D. Davidson aderat, promi- sit se nominaturum aliquem alium ex suis Doctõri- bus. Facultas autem Medicorum ordinavit D. & Ma- gistrum Iacobum Cousinot. Postremò facultas artiũ nominavit dictũ Magistrũ Bourceret, & D. Georgium Criton. Sicque statutũ fuit unanimiter, & conclusum nemine reclamante per D. Iacobũ d' Amboise Aca- demia Rectõrẽ, totamq; Academia, Anno & Die præ- fatis. Ita signatũ, DVVAL & ad latus, visa per nos Re- ctõrẽ Iacobũ d' Amboise. & munita sigillo cere rubra.

LIBEL-

LIBELLVS SVPPLEX
ACADEMIÆ AD EOSDEM
FINES PERTINENS.

Dominis nostris Curiaë
Parlamenti.

SVPPlices rogant humiliter Rector, Decani, & facultates, procuratores nationum, suppositi, & scholares Parisiensis Academiaë, dicentes jam inde à longo tempore se apud Curiam conquestos esse causa magnæ perturbationis Academiaë ipsam ingressæ per quandam sectam novam, quæ ortum suum tam in Hispania quàm locis circumstantibus habuit, ambitionem qualitatem societatis nominis Iesu assumens sibi: quæ omni tempore, præsertim verò ex quo postremi tumultus extiterunt, se ipsa adjecit totam partibus & infervivit factioni Hispanicæ, ad publici status defolationem tum in hac Parisiensi urbe, tum in toto Regno Galliaë & extra Regnum: quam rem, simul ac Secta hæc promota fuit, dicti supplicantes animo præviderunt, & disertè præsignificaverunt: decreto facultatis Theologicaë per tempus illud interposito, quo docetur hanc novam sectam introductam esse ad infringendum omnem ordinem, tam politicum, quam hierarchicum Ecclesiaë, atque adeo nominatim ipsius
Aca-

Academia: recusantem obsequi Rectori, atque etiam Archiepiscopis, Episcopis, Curionibus, & aliis Superioribus in Ecclesia constitutis. Ac suppositos quidem dictæ prætēsæ societatis Iesu jam ante triginta annos, quo tempore nondū venenum suum in omnes alias Gallici Regni urbes effuderant, sed in hac urbe solum, libellū supplicem obtulisse, ut reciperentur in corpus dictæ Academia: Quæ causa quum cœpisset agi, consilium fuit constitutum, & mandatum ut res eodem in statu permanerent: quo significabatur nihil à Iesuitis insitui posse in fraudē aut præjudicium Arestu illicitis: cui tamen rei non satisfecerunt; sed (quod amplius est) cum perniciosis suis consiliis negotia status publici permiscētes, nihil aliud præstiterunt, quàm ut administri & exploratores essent in hac nostra Gallia ad res Hispani promovendas, prout unicuique perspectura est: ea verò actio constituto consilio nō fuit deinceps agitata, neque acta utrimq; in litem comportata: qua ratione, instituta illa actio perempta est. His expensis, Domini nostri Amplissimi, placeat vobis decernere, ut ista secta exterminetur, nō solum ex dicta Univer- sitate, sed etiam ex toto Regno Gallia, atque ad hanc rem adjungi ad postulatum nostrum Dominū Procuratorem Generalē Regis. Ita facturi estis quod æquum bonū est. Ita signatura *Le Royer.* & ad latus, *d' Amboise* Academia Rector. & munitum sigillo ex cera rubra.

F I N I S.

Errata sic restitue.

Pag. 6. lin. 30. lege Equirialis. pag. 10. lin. 16. dele habitis. pag. 21. lin. 18. Petragoriorum. pag. 28. lin. 31. audaciæ. pag. 29. ad margin. dele multis argumentis. pag. 33. lin. 18. administrationem munerum. & lin. 32. Tereus. pag. 34. lin. 24. facere: hunc. pag. 36. lin. 12. habemus. pag. 37. lin. 10. tionem communem & lin. 27. gustoduni. & lin. 33. divina. pag. 38. lin. 23. technis. lin. 30. aptaverunt. lin. 33. navalia. pag. 39. lin. 1. adduxissent. lin. 2. quadringenta. lin. 26. in eis. & lin. 30. Marefchalli. pag. 41. lin. 5. Regis. pag. 42. lin. 4. consilio iudicium constitui in h. pag. 44. lin. 19. quæ res. pag. 45. lin. 27. religiosa. pag. 46. lin. 13. quicumque. pag. 47. lin. 15. dele est. lin. 32. extulerant, ceru. pag. 49. lin. 3. aptarentur. lin. 11. dilationes. lin. 24. calumniis. pag. 52. lin. 3. constrictos. lin. 18. Bonromæi. pag. 53. lin. 20. aqua &c. pag. 56. lin. 30. Curia. pag. 58. lin. 6. vivant. pag. 61. lin. 15. dele quidem. pag. 62. lin. 2. confratriæ. lin. 3. spiræ orbicularis, collarii parvi. pag. 72. lin. 1. giis.